Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Studijní obor: Veřejná správa a regionální rozvoj

Základní registry veřejné správy, problémy veřejných rejstříků

bakalářská práce

Autor: Michal Vašák

Vedoucí práce: Ing. Pavel Rieger

Rok: 2008

Prohlašuji na svou čest, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

Michal Vašák

V Praze, dne 22. 8. 2008

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Ing. Pavlu Riegerovi za vstřícný přístup a odbornou pomoc při vypracování této bakalářské práce.

Abstrakt

Práce si dává za cíl přiblížit problematiku veřejných registrů, databází, seznamů, informačních systémů (dále jen „registry") ve veřejné správě. Uvádí demonstrativní výčet registrů, které jsou zakotveny v právním řádu ČR, a jejichž užívání platná právní úprava upravuje. Vymezeny a popsány jsou registry veřejné správy, orgány veřejné správy, které tyto registry spravují a způsob nakládání s informacemi z těchto registrů. Pozornost je věnována těm registrům, které obsahují osobní údaje. Jejich provozováním může docházet k zásahu do práva na soukromí a práva na ochranu osobních údajů. V této souvislosti je zvláště podrobně popsán katastr nemovitostí, dále matriky, evidence obyvatel, živnostenský rejstřík, informační systémy vedené správci daní a jiné registry. Zmíněny jsou také ostatní registry, jako například centrální registr řidičů, evidence občanských průkazů a cestovních dokladů, databáze účastníků veřejné telefonní služby, dále některé speciální registry jako je seznam advokátů, ústřední seznam znalců a tlumočníků a jiné. Práce se zmíní o provázanosti jednotlivých informačních systémů, spolupráci orgánů, které jejich informace využívají. Všímá si také zákonných podkladů, na základě kterých mohou správci konkrétních registrů některé údaje poskytovat. Práce se zabývá přístupem občanů k informacím z rejstříků, porovnává rejstříky z hlediska dostupnosti informací, zmiňuje nové trendy usnadňující přístup k informacím z veřejných rejstříků, jakým je například síť Czech POINT.

Main public administration registers, issues related to public registers

Abstract

The thesis aims to bring to attention the issue of public registers, databases, lists and information systems used in public administration. It gives a demonstrative enumeration of registries that are anchored in the law system of the Czech Republic and the use of which is regulated by the existing legislation. Specifications and descriptions of the particular public administration registers, the public authorities maintaining these registers as well as of the manner in which information from these registers is handled are also included. Much attention is paid to those registries that contain personal data. Their operation may lead to interference with the rights to privacy and to the personal data protection. In this respect, the Land Register is particularly detailed, as are the Birth Register, the Citizen Record, the Trade Register, information systems maintained by tax administrators and other registers. Other registries are also mentioned, e.g. the Central Register of Drivers, Register of ID Cards and Travel Documents, Database of the Public Telephone Service Parties, and also some other specific registers, such as the Registry of Legal Counsellors, the National Registry of Court Experts and Interpreters etc. The thesis also focuses on the interconnection between the individual information systems and the co-operation among authorities using information from these systems. Attention is also paid to the statutory grounds on the basis of which administrators of particular registers are allowed to disclose certain data. The thesis also deals with the citizens' attitude to information held by registers, draws a comparison between individual registers in terms of information accessibility and points out the new emerging trends allowing for the easier access to information held by public registers, e.g. the Czech POINT network.

Klíčová slova:

informační systém, registr, veřejná správa, katastr nemovitostí

Key words:

information system, register, public administration, land register

Klasifikace JEL:

K110, L850, L860

Obsah

ÚVOD 6

1. REGISTRY VEŘEJNÉ SPRÁVY 7

2. PRÁVNÍ PODKLAD REGISTRŮ VEŘEJNÉ SPRÁVY 12

2.1. Gesce v oblasti ISVS 13

2.2. Různá kriteria dělení registrů 15

2.3. Demonstrativní výčet registrů veřejné správy 16

3. KATASTR NEMOVITOSTÍ – INFORMAČNÍ SYSTÉM KATASTRU NEMOVITOSTÍ 23

3.1. Zásady poskytování údajů z katastru nemovitostí 25

3.2. Formy poskytování údajů z katastru nemovitostí 26

3.2.1. Nahlížení do katastru nemovitostí 27

3.2.2. Dálkový přístup 28

3.2.3. Ostatní formy poskytování údajů 29

3.3. Vztah institutu veřejnosti katastru a ochrany osobních údajů 31

4. EVIDENCE OBYVATEL 33

4.1. Zdroje informačního systému evidence obyvatel 34

4.2. Poskytování osobních údajů z evidence obyvatel 36

4.2.1. Údaje poskytované občanům 36

4.2.2. Údaje poskytované některým ostatním subjektům 37

5. NĚKTERÉ DALŠÍ REGISTRY 41

5.1. Databáze účastníků veřejně dostupné telefonní služby 41

5.2. Seznamy účastníků veřejně dostupné telefonní služby 42

5.3. Seznam znalců a tlumočníků 43

5.4. Živnostenský rejstřík 44

6. NOVINKY V OBLASTI ISVS 45

6.1. Czech POINT 45

6.2. Očekávané změny v oblasti registrů 46

ZÁVĚR 48

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ 50

PŘÍLOHY 55

ÚVOD

Pro současnou společnost na začátku 21. století, která bývá označována jako informační, je typická mimořádně rychle rostoucí úloha informačních technologií (IT). Jejich využití se projevuje mimo jiné také v oblasti státní správy a samosprávy. Zde je hlavním přínosem zjednodušení a zrychlení jejich výkonu a ve výsledku větší komfort jak z pohledu občanů či podnikatelských subjektů, tak samotných orgánů veřejné moci.

Zmíněný trend předpokládá intenzivnější spolupráci jednotlivých orgánů státní moci na všech úrovních tak, aby byly co možná nejvíce odstraněny duplicitní procesy ve výkonu veřejné správy a tím minimálně zatěžováni občané i právnické osoby. Z logiky věci je tato spolupráce výrazně závislá na míře a rozsahu vzájemného sdílení a předávání informací mezi orgány veřejné správy. Informace jsou velmi cenné, zejména pokud se jedná o osobní údaje, či informace jinak citlivé, které jsou v případě jejich úniku snadno zneužitelné třetí osobou.

Výkon veřejné správy směrem k občanům by ovšem byl ztížený, pokud by její orgány nevyužívaly k uchovávání velkého množství informací o jednotlivých subjektech registrů veřejné správy. Tyto registry veřejné správy mají často podobu evidencí, databází, rejstříků, seznamů, apod.

Obecně lze říci, že vedení registrů veřejné správy usnadňuje a zrychluje práci orgánů veřejné moci, které těchto registrů při výkonu své činnosti využívají. Toto usnadnění práce se stává ještě významnějším s rostoucí provázaností registrů. Zásadní význam mezi registry veřejné správy má evidence obyvatel, ze které pro plnění svých úkonů čerpá celá řada jiných správních úřadů (např. katastrální úřady, Česká správa sociálního zabezpečení, Ministerstvo zdravotnictví apod.), bezpečnostní složky a soudy.

Práce si dává za cíl přiblížit problematiku registrů ve veřejné správě, zmínit teoretická východiska pro jejich členění a zejména některé z registrů podrobněji představit. Největší pozornost je věnována dvěma ze základních registrů – katastru nemovitostí a evidenci obyvatel. Práce rovněž poukazuje na otázku ochrany osobních údajů vedených v těchto registrech. Pro srovnání uvádí několik dalších registrů, které se liší rozsahem, specializací i veřejností údajů, které obsahují. Závěrem jsou zmíněny a zhodnoceny novinky, které se v poslední době objevily v oblasti ISVS.

1. REGISTRY VEŘEJNÉ SPRÁVY

Platná právní úprava v České republice zná a upravuje značné množství informačních systémů, které však různě pojmenovává - např. evidence, seznam, katastr, katalog, registr, rejstřík, databáze (dále jen „registr"). Je zřejmé, že všechny tyto registry jsou informačními systémy veřejné správy (ISVS). Informačním systémem zákon o informačních systémech veřejné správy rozumí funkční celek nebo jeho část zabezpečující cílevědomou a systematickou informační činnost. Každý informační systém zahrnuje data, která jsou uspořádána tak, aby bylo možné jejich zpracování a zpřístupnění, a dále nástroje umožňující výkon informačních činností[1].

Definicí informačního systému ovšem existuje celá řada. Ať jsou uvedeny v odborné literatuře, encyklopediích, různých standardech a normách, či v právních předpisech, bývají v některých charakteristikách podobné. Definice se příliš neliší, když hovoří o činnostech souvisejících s informacemi (shromažďování, zpracovávání, atd.), často zmiňují technologické prostředky (např. nosiče informací) a v širším pojetí organizační (lidské) a finanční prostředky, ale také účel informačních systémů.

Například katastrální zákon[2] v § 1 vymezuje katastr nemovitostí jako informační systém o území vedený převážně počítačovými prostředky.

K právním předpisům, které zakotvují pojem „informační systém", patří např. tyto právní předpisy v platném znění (novely předpisů neuvádím):

1. zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu,
2. zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti,
3. zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon),
4. zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů,
5. zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech,

[1] § 2 písm. b) zákona č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů

[2] zákon č. 344/1992 Sb. o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů

6. zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon),

7. zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu, příjmení a o změně některých souvisejících zákonů,

8. zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů (zákon o silničním provozu),

9. vyhláška č. 162/2001 Sb., o poskytování údajů z katastru nemovitostí České republiky,

10. zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon),

11. zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích,

12. zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně zákonů (zákon o integrované prevenci),
13. zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje),

14. zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon),

15. zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů,

16. zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních,

17. zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti,

18. zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti,

19. zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách,

20. zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon),

21. zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce,

22. zákon č. 310/2006 Sb., o nakládání s některými věcmi využitelnými k ochranným a bezpečnostním účelům na území České republiky a o změně některých dalších zákonů (zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem),

23. vyhláška č. 415/2006 Sb., kterou se stanoví technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracovávání biometrických údajů obsažených v nosiči dat cestovního dokladu,

24. zákon č. 622/2006 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2007,

25. zákon č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o změně některých zákonů.

Stát zajišťuje celou řadu funkcí, zejména pečuje o bezpečnost a ochranu státu, ochranu veřejného pořádku, ekonomickou stabilitu a růst, zajišťuje účast státu v mezinárodních společnostech, ale také například odpovídá za zlepšování životního prostředí, zajišťování kulturních, zdravotních a sociálních služeb pro své občany. K plnění všech těchto a mnohých dalších funkcí musí stát, resp. státní orgány, shromažďovat velké množství údajů a informací o občanech, o právnických osobách, o majetku movitém i nemovitém, o událostech a skutečnostech.

Tyto údaje (informace) ovšem stát prostřednictvím státních orgánů nejen vytváří, shromažďuje, aktualizuje a vyhodnocuje. Za zákonem stanovených podmínek je rovněž poskytuje k dalšímu využití jednak ostatním orgánům a složkám veřejné moci, ale i občanům a široké veřejnosti. V některých případech však poskytování údajů, a to nejen ostatním orgánům státní správy ale i občanům, není neomezené. K některým údajům získají státní orgány přístup pouze v případě, že tyto údaje potřebují v rámci plnění úkolů ve své působnosti.

Jak již bylo naznačeno v úvodu, orgány veřejné správy se při své činnosti neobejdou bez značného množství informací o subjektech, o kterých rozhodují. Rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob nepředstavuje jedinou náplň činnosti orgánů veřejné správy, svým rozsahem je však významné. Informace, které potřebuje státní úředník, aby mohl učinit kvalifikované a rychlé rozhodnutí, čerpá z různých zdrojů. Mezi ty lze zařadit právní předpisy (mnoho úřadů má dnes licenci pro přístup k ASPI - Automatizovanému systému právních informací), informace získané od účastníků správního řízení, vlastním šetřením v terénu, výslechem svědků apod. Téměř vždy však úředník čerpá z údajů, které si o konkrétní osobě nebo věci vede nějaký z orgánů veřejné správy. Tyto údaje jsou vedeny v mnoha ISVS (ať již mají označení registry, rejstříky atd. – viz výše). Jejich počet nelze přesně stanovit vzhledem k tomu, že mnohé z těchto ISVS jsou vedeny bez výslovného zákonného zmocnění. Řada právních předpisů však vedení těchto registrů předpokládá, jelikož se bez nich při své činnosti správní orgány neobejdou.[3]

Vladimír Smejkal hovoří o informačních systémech veřejné správy, které jsou označovány jako základní registry. Označením *základní* má být zdůrazněn jejich význam jako prvotního

[3] [Smejkal, 2003]

zdroje určitých informací, mnohdy nikoli jen deklaratorního, ale konstitutivního charakteru[4] (např. katastr nemovitostí – vkladem vzniká vlastnické právo).

Jako základní registry veřejné správy vymezuje Smejkal ty, kde:

1. jde o prvotní evidenci důležitých údajů,
2. jsou rozsáhle využívány při výkonu veřejné správy a moci,
3. s nimiž pracuje většina ostatních informačních systémů veřejné správy,
4. a jejichž údaje jsou přebírány ve značné míře i soukromoprávními subjekty.

V současné době lze mezi základní ISVS zahrnout zejména: evidenci obyvatel, katastr nemovitostí, obchodní rejstřík. Smejkal zde hovoří o roztříštěnosti a nepřehlednosti údajů, které se v nich nacházejí (nejmarkantnější situace je v oblasti podnikatelské sféry, kde existuje několik samostatných registrů pro podnikatelské subjekty).

Autor dále vyjadřuje názor, že v případě plnohodnotných základních registrů, na které se vztahuje zákon o ISVS, je lépe hovořit o nich jako o základních informačních systémech veřejné správy.

Platná právní úprava výslovně neoznačuje žádný z registrů za základní. Některé právní předpisy však pojem „základní registry“ užívají[5], není ale zřejmé, o které registry se jedná. S existencí základních registrů počítá například také nařízení vlády[6], které stanoví platové třídy zaměstnanců veřejné správy. V této souvislosti je třeba zmínit, že nově připravovaný zákon o základních registrech již stanoví, které z registrů považuje za základní.

Za základní informační systémy pro výkon veřejné správy se obecně považují[7]:

1. IS o obyvatelích,
2. IS o právnických osobách,
3. IS o ekonomických subjektech,
4. IS o území.

Zatímco o principech vedení IS o obyvatelích a IS o nemovitostech nejsou žádné pochybnosti, upozorňuje Smejkal na rozsáhlou diskuzi a odlišné názory na vedení IS o právnických osobách a IS o ekonomických subjektech. Neshody existovaly v otázce, zda

[4] [Smejkal, 2003, s. 30]
[5] vyhláška č. 7/2003 Sb., o vodoprávní evidenci, příloha č. 3
[6] nařízení vlády č. 533/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů
[7] [Smejkal, 2003, s. 31]

vést dvě samostatné evidence o právnických osobách a o fyzických osobách, nebo zda by bylo výhodnější jako rozhodující informaci pro zařazení do registru brát v potaz ekonomickou aktivitu subjektů (podnikatelé bez ohledu na formu podnikání a nepodnikatelé). V současné době jsou registry, které se týkají zmíněných dvou problematických oblastí, vedeny často nesystémově, informace jsou roztříštěné mezi registry, ty se často navzájem nedoplňují. Jako příklad současné situace autor uvádí ekonomickou oblast, zmíněné nedostatky zde považuje za zvláště markantní. Poukazuje na skutečnost, že vedle registru ekonomických subjektů, živnostenského rejstříku a obchodního rejstříku existuje ještě celá řada zvláštních evidencí, v nichž se nacházejí osoby, sdružení či nadace, vykonávající ekonomickou činnost (evidence advokátů, auditorů, znalců a tlumočníků, evidence sdružení, nadací atd.).

V současné době již prošel mezirezortním připomínkovým řízením zmíněný návrh *zákona o základních registrech*. Předkladatel této právní úpravy – Ministerstvo vnitra – vypořádává připomínky rezortů. K návrhu tohoto zákona se podrobněji vrátím v jiné části práce (podrobněji viz 6.2. Očekávané změny v oblasti registrů).

2. PRÁVNÍ PODKLAD REGISTRŮ VEŘEJNÉ SPRÁVY

Přestože registry v právních předpisech existovaly dávno, poprvé se o registrech (informačních systémech) zmínil dnes již zrušený zákon o ochraně osobních údajů v informačních systémech[8]. Tento zákon vymezil některé pojmy, např. informace, informační systém, zpracování informace, provozovatel.

Většího významu a hlavně využití získaly informační systémy (registry) v souvislosti s využíváním stále dokonalejších informačních technologií, které umožňovaly snadnější, pohodlnější a tedy četnější styk občanů s orgány státní správy prostřednictvím internetu. V této souvislosti je třeba připomenout, že samotný pojem „dálkový přístup" poprvé zakotvil v právním řádu již zákon o svobodném přístupu k informacím[9]. Dalšími předpisy, které vymezily zákonný podklad pro dálkový přístup k informačním systémům ve veřejné správě, jsou zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, kterým byl zrušen zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech, dále zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, a zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu.

Pojmu dálkový přístup užívá celá řada právních předpisů, které umožňují přístup k údajům v registrech právě touto formou, např. vyhláška o celostátním dopravním informačním systému[10], zákon o veřejných výzkumných institucích[11], zákon o církvích[12].

Citovaný zákon č. 365/2000 Sb. v ustanovení § 3 odst. 1 pokládá za informační systém veřejné správy soubor informačních systémů, které slouží pro výkon veřejné správy. Jsou jimi i informační systémy zajišťující činnosti podle zvláštních zákonů. Správcem informačních systémů jsou ministerstva a jiné správní úřady a územní samosprávné celky (orgány veřejné správy).

Odstavce 3 a 6 ustanovení § 3 citovaného zákona stanoví taxativní výčet informačních systémů veřejné správy, na které se tento zákon nevztahuje. Takovými systémy veřejné správy jsou např. informační systémy vedené zpravodajskými službami, Policií České republiky při plnění jejich úkolů, orgány činnými v trestním řízení v souvislosti s trestním řízením, Národním bezpečnostním úřadem, zpravodajskou službou, systémy vedené

[8] zákon č. 256/1992 Sb.
[9] § 3 odst. 2 zákona 106/1999 Sb.: „Možností dálkového přístupu pro účel tohoto zákona je přístup k informaci neomezeného okruhu žadatelů pomocí sítě nebo služby elektronických komunikací."
[10] vyhláška č. 3/2007 Sb.
[11] zákon č. 341/2005 Sb.
[12] zákon č. 3/2002 Sb.

k podpoře krizového řízení. Cílem této úpravy bylo vytvořit potřebné technické podmínky pro zajištění kompatibility (slučitelnosti) informací, které vedou jednotlivé správní úřady. Zákon zakotvuje bezpečnou výměnu informací za zákonem stanovených podmínek. Citovaný zákon tak nahradil vydávání pravidel řízení informačních systémů veřejné správy, původně vydávaných standardy, a to obecně závaznými vyhláškami a metodikou. Důvodem bylo vytvořit pro veřejnost využitelnou funkci portálu veřejné správy[13]. Zákon zavádí vydávání ověřených výstupů z informačních systémů veřejné správy. Ověřené výstupy mohou vydávat též notáři a Česká pošta.

2.1. Gesce v oblasti ISVS

Jako nešťastné a nesystémové řešení spatřuji, že problematika ISVS spadala od roku 1999 do současnosti do působnosti 4 ústředních správních úřadů.

Od roku 1996 zastřešoval tuto oblast Úřad pro státní informační systém (ÚSIS)[14] a to až do roku 2000 (do účinnosti zákona č. 365/2000 Sb.). ÚSIS převzal kompetence v oblasti státního informačního systému od dřívějšího Ministerstva hospodářství.[15] S účinností zákona č. 365/2000 Sb., byla tato problematika převedena na nově zřízený Úřad pro veřejné informační systémy (ÚVIS). Výsledky práce těchto úřadů byly nevelké. Nevýhodou byla ta skutečnost, že v čele těchto ústředních správních úřadů nestáli ministři – členové vlády, kteří by důrazněji prosazovali zejména odborný rozvoj, ale i finanční zajištění této problematiky.

Pozitivním krokem v tomto směru pak bylo podle mého názoru zřízení Ministerstva informatiky,[16] které se od 1. 1. 2003 stalo ústředním správním úřadem pro informační a komunikační technologie. Zároveň však na toto ministerstvo přešly i telekomunikace a poštovní služby z Ministerstva dopravy a spojů.

Ministerstvo informatiky prosadilo celou řadu aktivit, např. Národní program počítačové gramotnosti, Portál veřejné správy a řadu kroků z oblasti eGovernmentu, které směřovaly

[13] zákon č. 81/2006 Sb.
[14] zákon č. 272/1996 Sb., kterým se provádějí některá opatření v soustavě ústředních orgánů státní správy České republiky a kterým se mění a doplňuje zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a doplňuje zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv
[15] [Ministerstvo informatiky ČR, 2004, str. 11]
[16] zákon č. 517/2002 Sb., kterým se provádějí některá opatření v soustavě ústředních orgánů státní správy a mění některé zákony

k elektronizaci činnosti orgánů veřejné moci. Elektronizace měla zajistit nejen rychlejší a pohodlnější spolupráci mezi orgány veřejné moci, ale hlavně měla umožnit lepší služby veřejnosti.

Právní základ „dobré správě“ jako službě veřejnosti dal i nový správní řád,[17] který v ustanovení § 4 odst. 1 výslovně konstatuje, že „veřejná správa je službou veřejnosti“. “Každý, kdo plní úkoly vyplývající z působnosti správního orgánu, má povinnost chovat se k osobám, jichž se činnost správního orgánu dotýká, zdvořile a podle možnosti jim vycházet vstříc“.

Od 1. 6. 2007 se ústředním orgánem státní správy pro oblast informačních systémů veřejné správy a oblast elektronického podpisu stalo Ministerstvo vnitra.[18]

Nejsem si jistý, zda bylo zrušení Ministerstva informatiky, snad z důvodů zeštíhlení státní správy, tím správným krokem. S ohledem na velmi rozsáhlou působnost Ministerstva vnitra (např. veřejný pořádek, matriky, evidence obyvatel, rodná čísla, občanské průkazy a cestovní doklady, archivnictví a spisová služba, zbraně a střelivo, požární ochrana, volby do Parlamentu ČR i zastupitelstev územní samosprávy), do které spadají i některé základní registry (o evidenci obyvatel), se domnívám, že orgán, jakým bylo Ministerstvo informatiky, má v systému státní správy své místo.

Při současném trendu rostoucí informatizace společnosti (a tedy i veřejné správy) dochází k rozšiřování agendy, která by mohla, a podle mého názoru měla, spadat do kompetence samostatného ministerstva. V této souvislosti mám na mysli zejména nově připravované zákony (o eGovernmentu a o základních registrech), které přinesou zásadní změnu do oblasti ISVS, ale rovněž problematiku ochrany údajů obsažených v informačních systémech (jednotnou strategii na národní úrovni). V neposlední řadě stojí za zvážení, zda je vhodné, aby byly v kompetenci jednoho ministerstva (a jediného člena vlády) zároveň složky policie a správa základních registrů s citlivými údaji o obyvatelích. Takto nastavený model státní správy může podle mého názoru v očích některých občanů posilovat dojem „policejního státu“.

[17] zákon č. 500/2004 Sb.
[18] zákon č. 110/2007 Sb., o některých opatřeních v soustavě ústředních orgánů státní správy souvisejících se zrušením Ministerstva informatiky a o změně některých zákonů

2.2. Různá kriteria dělení registrů

Jednotlivé registry lze rozlišovat podle různých hledisek. Jedním z hledisek může být např. typ řízení, pro které jsou registry využívány na registry pro státní správu a registry pro územní samosprávu. Dalším kriteriem může být rozsah působnosti – existují informační systémy jednotlivých obcí, měst, krajů, regiónů, registry s celostátní působností i registry nadnárodní.

Dále mohou být informační systémy členěny podle oblastí (předmětu), které spravují: např. informační systémy zdravotnictví, životního prostředí, zemědělství. Dalším znakem, podle kterého lze informační systémy dělit, je skutečnost, zda obsahují údaje pouze nebo převážně o osobách ať již fyzických (např. Rejstřík trestů, seznam úředně oprávněných zeměměřických inženýrů) nebo i právnických osobách (rejstřík registrovaných církví), rejstřík institucí a zařízení (např. rejstřík škol a školských zařízení) nebo rejstříky, které převážně obsahují údaje o věcech movitých - rejstřík závětí, rejstřík sportovních létajících zařízení;[19] nebo nemovitých - katastr nemovitostí.

Dalším kriteriem dělení registrů může být povaha právního účinku zápisu do registru. Některé zápisy do určitých registrů mají povahu konstitutivní (účinky vznikají zápisem do registru) – takovým případem je např. vznik vlastnického práva, ale i zástavního práva a věcného břemene k nemovitosti na základě smlouvy. Práva k nemovitosti v těchto případech vznikají podle zákona[20] vkladem. Zápis některých práv (vlastnického, zástavního, věcného břemene) do katastru nemovitostí má však účinky deklaratorní, to znamená, že tato práva nevznikla zápisem – zápis zde má pouze evidenční charakter – ale vznikla např. rozhodnutím státního úřadu nebo soudu a tato práva se zapisují formou záznamu. Jde například o rozhodnutí vyvlastňovacího úřadu o nemovitosti, soudcovské zástavní právo, vznik vlastnického práva na základě usnesení soudu o dědictví.

Konstitutivní účinky má např. zápis advokáta nebo daňového poradce do seznamu, které vedou Advokátní komora nebo Komora daňových poradců. Deklaratorní význam má však zápis úředně oprávněných zeměměřických inženýrů do seznamu těchto oprávněných osob vedeného Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním, nebo zápis do Rejstříku trestů – kdy rozhodný není samotný zápis ale pravomocné rozhodnutí soudu o odsouzení určité osoby. Ve většině případů má zápis do registrů deklaratorní charakter.

[19] zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění živnostenského zákona
[20] zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem

Existují také registry, které nelze pokládat za informační systémy veřejné správy, přestože jsou pro veřejnou správu dnes již téměř nepostradatelné. Např. Sbírka zákonů vedená Ministerstvem vnitra a podnikatelskými subjekty vedené registry právních informací, např. ASPI (Automatizovaný systém právních informací).

Některé registry lze označit za základní. O některých základních registrech se zmíním v samostatné části práce.

2.3. Demonstrativní výčet registrů veřejné správy

oblast zdravotnictví

V resortu zdravotnictví je v souladu s ustanovením § 67 a zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, veden Národní zdravotnický informační systém.

V rámci tohoto systému je pak vedeno 14 národních zdravotních registrů, např. národní onkologický registr, národní registr hospitalizovaných, národní registr rodiček, národní registr kloubních náhrad, národní registr nemocí z povolání, národní registr asistované reprodukce.

Podle ustanovení § 18 zákona č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon), jsou součástí národních registrů i registry související s transplantacemi, např. Národní registr dárců tkání a orgánů, Národní registr osob čekajících na transplantaci orgánů.

oblast životního prostředí

Již z kompetenčního zákona vyplývá,[21] že Ministerstvo životního prostředí zabezpečuje a řídí jednotný informační systém o životním prostředí včetně plošného monitoringu na celém území ČR, z vodního zákona pak vyplývá,[22] že Ministerstvo životního prostředí spravuje informační systém veřejné správy pro evidenci např. vodních útvarů včetně umělých vodních útvarů, ochranných pásem vodních zdrojů, záplavových území. Dále toto ministerstvo zabezpečuje informační systém na úseku vodovodů a kanalizací pro podporu výkonu veřejné správy. Podle horního zákona[23] vede ministerstvo registr starých důlních děl.

[21] § 19 odst. 4 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČSR, ve znění pozdějších předpisů
[22] § 22 odst. 4 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
[23] zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství, ve znění pozdějších předpisů

oblast školství

Školský zákon[24] zakotvuje povinnost vést školský rejstřík, který je veřejným seznamem. Obsahuje rejstřík škol a školských zařízení. Orgán (krajský úřad, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy), který vede školský rejstřík bezplatně, poskytuje údaje Českému statistickému úřadu. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy pak vede rejstřík školských právnických osob.

oblast kultury

Ministerstvo kultury vede podle zákona o církevních a náboženských společnostech [25] seznamy, kterými jsou Rejstřík registrovaných církví a náboženských společností, Rejstřík svazů církví a náboženských společností a Rejstřík evidovaných právnických osob. Výjimku z veřejnosti seznamu tvoří pouze údaje o adrese (místa trvalého pobytu) fyzických osob a jejich rodných číslech a státním občanství. Ministerstvo kultury uveřejňuje údaje z veřejné části seznamu způsobem umožňující dálkový přístup.

Dalším registrem v působnosti Ministerstva kultury je Ústřední seznam kulturních památek České republiky, který vede odborná komise památkové péče. Krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností vedou seznamy kulturních památek svých územních obvodů.[26]

V souladu s knihovním zákonem[27] vede Ministerstvo kultury evidenci knihoven, která je veřejnosti přístupným informačním systémem.

oblast práce, pracovních vztahů a zaměstnanosti

V této oblasti je např. veden registr poskytovatelů služeb.[28] Tyto registry vedou krajské úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí je správcem tohoto registru. Uvedený registr je informačním systémem veřejné správy.

Česká správa sociálního zabezpečení pak vede a spravuje neveřejné informační systémy, a to registry pojištěnců[29] a registry zaměstnavatelů.[30]

[24] zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů
[25] zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
[26] zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů
[27] zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, ve znění pozdějších předpisů
[28] zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Ministerstvo práce a sociálních věcí je též správcem informačního systému o dávkách státní sociální podpory.[31]

oblast spravedlnosti

Nejvýznamnější rejstříky spadající do působnosti Ministerstva spravedlnosti jsou Obchodní rejstřík a Rejstřík trestů. Obchodní rejstřík je veden rejstříkovými soudy v souladu s obchodním zákoníkem.[32] Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, byl zákonem č. 124/2008 Sb. novelizován v tom směru, že v rámci dobré správy budou občané, kteří k různým žádostem a pro potřeby řady správních řízení musí předkládat aktuální výpis z Rejstříku trestů, této povinnosti ušetřeni, neboť si státní orgány od rozpočtové organizace Rejstříku trestů (podřízené Ministerstvu spravedlnosti) vyžádají na účastníky všech správních řízení výpis z Rejstříku trestů dálkovým přístupem.

Dalším informačním systémem veřejné správy, jehož správcem je Ministerstvo spravedlnosti, je insolvenční rejstřík, obsahující seznam insolvenčních správců a seznam dlužníků.[33]

Ministerstvo spravedlnosti vede podle zákona o znalcích a tlumočnících[34] Ústřední seznam znalců a tlumočníků a dále vede přehled státních zástupců, soudců a notářů.

Komora notářů vede neveřejný seznam Centrální evidence závětí a veřejný seznam Rejstřík zástav.[35] Česká advokátní komora vede seznam advokátů.

Na internetových stránkách Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu jsou pak v anonymizované podobě uveřejněny nálezy, rozhodnutí, usnesení těchto soudů a jejich stanoviska.

oblast průmyslu a obchodu

Z oblasti průmyslu a obchodu patří k základním registrům veřejné správy živnostenský rejstřík vedený podle živnostenského zákona.

---

[29] zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
[30] zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
[31] zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
[32] zákon č. 513/1991 Sb.
[33] zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
[34] zákon č. 36/1967 Sb.
[35] zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

oblast zemědělství

V oblasti zemědělství existuje celá řada registrů. Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, zakotvuje povinnost evidence všech podnikatelů v zemědělství (fyzických i právnických osob). Správcem informačního systému evidence zemědělského podnikatele je Ministerstvo zemědělství a provozovateli jsou pak v působnosti svých správních obvodů obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Do tohoto registru (evidence zemědělského podnikatele) mohou být sdružovány informace a údaje z jiných informačních systémů a registrů. Evidence je veřejným seznamem a údaje z ní Ministerstvo zemědělství zveřejňuje v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup. Ministerstvo vnitra, krajské úřady a obecní úřady s rozšířenou působností poskytují Ministerstvu zemědělství pro výkon působnosti podle zákona o zemědělství údaje z informačního systému evidence obyvatel v elektronické podobě (podrobněji viz 4.2. Poskytování osobních údajů z evidence obyvatel).

Řada dalších zákonů upravující jednotlivé komodity (např. víno, krmiva, hnojiva) zakotvuje existenci speciálních registrů (např. registr vinic vedený Ústředním kontrolním a zkušebním ústavem zemědělským[36]). Tento ústav vede i další registry (registr hnojiv,[37] registr provozů vyrábějících krmiva[38]).

Velmi podrobný informační systém má i Státní veterinární správa. Tento registrační systém podle prováděcí vyhlášky k veterinárnímu zákonu[39] tvoří řada registrů, např. registr nemocí přenosných ze zvířat na člověka, registr zvířat a registr léčivých přípravků. Podle § 21 této prováděcí vyhlášky získává Státní veterinární správa údaje od jiných informačních systémů – např. od Českého statistického úřadu z registru ekonomických subjektů, od Ministerstva vnitra z evidence obyvatel. Vedle údajů z těchto registrů jsou zdrojem uvedeného informačního systému i údaje z informačních systémů Evropské unie.

Dalším registrem v oblasti zemědělství je registr půdy LPIS (Land Parcel Identification System). Jde o geografický informační systém (GIS), převážně eviduje zemědělskou půdu a slouží zejména k ověřování údajů v žádostech o dotace zemědělským podnikatelům.

oblast místního hospodářství

Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, upravuje informační systém, jehož správcem je Ministerstvo pro místní rozvoj. V tomto informačním systému jsou např. informace o veřejných zakázkách, seznam kvalifikovaných dodavatelů.

[36] zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství
[37] zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech
[38] zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech
[39] vyhláška č. 329/2003 Sb., o informačním systému Státní veterinární správy

Česká komora architektů vede podle § 4 a 5 zákona č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků ve výstavbě, seznam autorizovaných architektů a seznam autorizovaných inženýrů a techniků.

oblast dopravy

Obce s rozšířenou působností jsou na úseku dopravy správcem registru řidičů, který je informačním systémem veřejné správy. Správcem centrálního registru řidičů je Ministerstvo dopravy, které na základě zákonem stanovených podmínek podle § 121 zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, poskytuje z registru výpisy. Ministerstvo vnitra, policie, vojenská policie a BIS mají zajištěn přímý přístup do centrálního registru řidičů.

V oblasti dopravy funguje též celostátní informační systém o jízdních řádech (veškeré veřejné linky vnitrostátní linkové dopravy včetně linek městské hromadné dopravy ve větších městech).

Právnické osoby, které byly Ministerstvem dopravy pověřeny výkonem státní správy ve věcech sportovních létajících zařízení, vytváří a zabezpečují informační systém pro vedení rejstříků pilotů a sportovních létajících zařízení.[40]

oblast financí a bankovnictví

Česká národní banka vytváří z údajů bank informační databázi. K informacím mají přístup banky (včetně zahraničních a další osoby, stanoví-li tak zvláštní zákon a za podmínek stanovených vyhláškou[41]). V souladu se zákonem o bankách[42] poskytnutí informací z databáze bankám a osobám, o kterých tak stanoví zákon, není porušením bankovního tajemství. Klient má právo seznámit se s informacemi, které jsou o něm v databázi vedeny.

Komora auditorů vede podle zákona č. 254/2000 Sb., o auditorech, veřejně přístupné seznamy - seznam auditorů a seznam auditorských společností.

Komora daňových poradců (která je právnickou osobou) vede seznam daňových poradců podle zákona č. 523/1992 Sb., o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců.

[40] zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví
[41] vyhláška č. 164/2002 Sb., o podmínkách přístupu k informacím v informační databázi České národní banky - Centrální registr úvěrů
[42] zákon č. 21/1992 Sb.

Ministerstvo financí vede podle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, centrální evidenci dotací. Poskytovatelé dotací mají povinnost zaznamenat do centrální evidence dotací údaje o účelově poskytnutých prostředcích a jejich příjemcích v elektronické podobě.

oblast spadající do působnosti Ministerstva vnitra

Na úseku požární ochrany Ministerstvo vnitra vytváří a provozuje informační systém požární ochrany.

Vede spolu s Policií podle zákona č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu informační systémy o zbraních, střelivu a střelnicích.

Pole zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech, vede Ministerstvo vnitra informační systém evidence obyvatel, který je informačním systémem veřejné správy, stejně jako registr rodných čísel. Evidence obyvatel je základním informačním systémem veřejné správy (o této evidenci se podrobněji zmíním v samostatné části práce).

Ministerstvo vnitra je podle zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, též správcem evidence občanských průkazů a podle zákona č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, též správcem evidence cestovních dokladů.

oblast statistiky

Český statistický úřad (ČSÚ) vede podle zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, registr ekonomických subjektů, který je veřejným seznamem. Tento registr by bylo možné pokládat za jeden ze základních registrů veřejné správy. ČSÚ vede i neveřejný registr (§ 20) „zemědělský registr“ o osobách provozujících zemědělskou výrobu.

oblast průmyslového vlastnictví

Úřad průmyslového vlastnictví vede rejstřík užitných vzorů podle zákona č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech, podle zákona č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, vede rejstřík průmyslových vzorů a podle zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, vede tento úřad patentový rejstřík.

oblast evidence nemovitostí a zeměměřictví

Český úřad zeměměřický a katastrální vytváří a vede podle zákona č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech, automatizované informační systémy zeměměřictví a katastru nemovitostí.

Zeměměřický úřad podle zákona č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, je správcem základní báze geodetických dat České republiky (známého pod pojmem ZABAGED) - databázového souboru vybraných geografických, topografických a geodetických dat z celého území ČR. Tento databázový soubor o sídelních, hospodářských a kulturních objektech, o komunikacích, rozvodných sítích a produktovodech, vodstvu, územních jednotkách včetně chráněných území, vegetaci a povrchu, terénním reliéfu a geodetických bodech je veden jako součást informačního systému veřejné správy. Uvedená data jsou vedena a využitelná jako data základní. Ostatní správní úřady si mohou tato data doplňovat o údaje potřebné pro plnění svých úkolů. Výslovně zeměměřický zákon stanoví, že data z tohoto databázového souboru jsou závazná pro tvorbu státních mapových děl v měřítku 1:10 000 a menším a podkladem pro tvorbu informačních systémů veřejné správy obsahující data s výjimkou informačních systémů pro zajištění obrany státu a krizové řízení.

Zeměměřický zákon též stanoví, která data (např. identifikátory vodních toků, kódy územních jednotek) jsou ústřední správní úřady povinny poskytovat Zeměměřickému úřadu bezplatně. Orgánům veřejné moci jsou z databáze bezplatně poskytovány údaje pro výkon jejich působnosti.

V samostatné části své práce se zmíním o jednom z nejrozsáhlejších registrů veřejné správy – katastru nemovitostí.

3. KATASTR NEMOVITOSTÍ – INFORMAČNÍ SYSTÉM KATASTRU NEMOVITOSTÍ

Katastr nemovitostí – informační systém katastru nemovitostí (ISKN) - je v současné době jedním z nejpokročilejších systémů pro evidenci nemovitostí na světě.[43] Zákonným podkladem pro budování katastru nemovitostí se stal zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů. Problematiku zápisu práv do katastru nemovitostí upravuje zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů. Dalšími obecně závaznými právními předpisy upravujícími oblast katastru nemovitostí a zeměměřictví jsou pak zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech, zákon č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, katastrální vyhláška (vyhláška č. 26/2007 Sb.), vyhláška č. 162/2001 Sb., o poskytování údajů z katastru nemovitostí České republiky a nařízení vlády č. 111/2001 Sb., o porovnávání a přejímání údajů katastru nemovitostí České republiky a evidence obyvatel.

Evidence nemovitostí v každém státě obsahuje velmi rozsáhlý soubor údajů zahrnující údaje o právních vztazích k evidovaným nemovitostem (např. vlastnické právo, zástavní právo, právo odpovídající věcnému břemenu), údaje technického charakteru (např. kódy a názvy druhu pozemku, způsobu využití pozemku, mapové značky) a správního charakteru (např. typ a způsob ochrany nemovitostí), ale i mapovou část, ze které je patrné umístění (lokalizace) jednotlivých nemovitostí. Jak vyplývá z ustanovení § 1 odst. 2 katastrálního zákona, je katastr nemovitostí souborem údajů o nemovitostech v České republice zahrnující soupis, popis a jejich geometrické a polohové určení. Protože katastr nemovitostí, jak jsem uvedl, eviduje k nemovitostem vlastnická a jiná věcná práva, spočívá jeho účel v tom, že „je zdrojem informací, které slouží k ochraně práv k nemovitostem, pro daňové a poplatkové účely, k ochraně životního prostředí, zemědělského a lesního půdního fondu, nerostného bohatství, kulturních památek, pro rozvoj území, k oceňování nemovitostí, pro účely vědecké, hospodářské a statistické a pro tvorbu dalších informačních systémů“[44].

Počítačové zpracování evidence nemovitostí bylo zahájeno v roce 1976. Tímto způsobem (počítačově) však byly vedeny jen údaje o územních jednotkách, parcelách a uživatelích. Do roku 1989 se změny systému počítačového vedení evidence nemovitostí týkala pouze modernizace počítačového zpracování. Po roce 1989 již evidence nemovitostí nezvládala rozsáhlé úkoly, ke kterým se změnou politického a hospodářského systému došlo (restituce,

[43] [ČÚZK, 2007, str. 3]
[44] § 1 odst. 3 zákona č. 344/1992 Sb., (katastrálního zákona)

privatizace a rozvoj realitního trhu).[45] Od roku 1993 se přistoupilo k digitalizaci písemného operátu (souboru popisných informací a byla zahájena digitalizace katastrálních map). Zásadní a kvalitativní změnou pak bylo budování nového informačního systému na přelomu století (1997 – 2001). Budování tak rozsáhlého informačního systému si vynutil enormní růst realitního a hypotečního trhu. Bez kvalitního informačního systému katastru nemovitostí by nebylo možné rostoucí požadavky veřejnosti, ale i státní správy a samosprávy zvládnout.[46] Veřejností je oceněn především účel ochrany práv k nemovitostem. Katastr nemovitostí je ze zákona informační systém o území České republiky vedený převážně počítačovými prostředky.[47] Katastr nemovitostí, resp. ISKN, je zároveň jedním z nejrozsáhlejších systémů veřejné správy. Občané se setkávají s katastrem nemovitostí zejména v případech změny vlastnického práva k nemovitosti (koupě, prodej, dědění, darování), při zřizování věcných práv k nemovitostem (zřizování věcných břemen, zástavních práv) a dále např. při stavebním řízení či stanovení daní. Z uvedeného pohledu má význam zakotvení principu veřejnosti katastru nemovitostí.[48]

Současná právní úprava – katastrální zákon účinný od 1. 1. 1993 – navázala na právní úpravu dřívějších pozemkových knih i pozemkového katastru a opět zásadu veřejnosti katastru zakotvila v části šesté (Závaznost údajů katastru a veřejnost katastru) a v části sedmé (Poskytování údajů z katastru).

Podle ustanovení § 21 katastrálního zákona je katastr veřejný a každý má právo do něj za přítomnosti pracovníka katastrálního úřadu nahlížet a pořizovat si z něho pro svou potřebu opisy, výpisy nebo náčrty.

Právo k údajům katastru vykonává Český úřad zeměměřický a katastrální. Údaje katastru lze šířit jen k účelům stanoveným v ustanovení § 1 odst. 3 katastrálního zákona. K naplnění takto široce formulovanému účelu katastru je veřejnost katastru nezbytností. Podmínky pro poskytování údajů z katastru, formy poskytování údajů z katastru a úplaty za poskytování údajů z katastru stanoví vyhláška o poskytování údajů z katastru. Tato vyhláška též stanoví, za jakých podmínek lze se souhlasem Českého úřadu zeměměřického a katastrálního údaje katastru šířit.

Veřejnost katastru v takovém rozsahu, v jakém je zakotvena v naší právní úpravě, má nesmírný vliv na průhledný obchod s nemovitostmi a pomáhá omezit nebo znesnadnit podvody při realitních obchodech. Pro kupujícího nebo věřitele má velký význam získat

[45] [ČÚZK, 2007, str. 3]
[46] [ČÚZK, 2007, str. 1]
[47] § 1 odst. 2 katastrálního zákona
[48] § 21 katastrálního zákona

veškeré údaje o nemovitostech nezávisle na vlastníkovi nemovitosti a zvážit tak míru rizika konkrétního realitního obchodu. Přínosem je i skutečnost, že sbírka listin je rovněž veřejná. Obsahuje například smlouvy (kupní, darovací, zástavní) a rozhodnutí správních úřadů a soudů (např. rozhodnutí soudu o dědictví), na základě kterých došlo k zápisu vzniku, změny nebo zániku práv (vlastnických a jiných) evidovaných v katastru (viz. 3.3. Vztah institutu veřejnosti katastru a ochrany osobních údajů).

Velký význam má propojení ISKN s dalšími informačními systémy veřejné správy, např. s evidencí obyvatel vedenou Ministerstvem vnitra (podrobně v kapitole Evidence obyvatel).

3.1. Zásady poskytování údajů z katastru nemovitostí

Hlavními zásadami pro poskytování údajů katastru jsou tyto:

- veřejnost katastru – každý má právo získat informace z katastru; toto právo lze omezit jen z důvodů stanovených zákonem,
- údaje katastru poskytují katastrální pracoviště[49] z územních obvodů v rámci příslušného katastrálního úřadu; v některých případech poskytuje údaje z katastru též Český úřad zeměměřický a katastrální; v současné době lze na kterémkoliv katastrálním pracovišti získat údaje o nemovitostech z celého území České republiky (např. na katastrálním pracovišti v Praze je možné získat z katastru výpis údajů o nemovitostech, které se nacházejí v okrese Pelhřimov); kromě katastrálních pracovišť lze získat výpisy z katastru nemovitostí také na kontaktních místech Czech POINT – (viz 6.1. Czech Point),
- některé formy poskytnutí údajů z katastru (např. výpisy, opisy nebo kopie ze souboru popisných informací a souboru geodetických informací a identifikace parcel) mají povahu veřejných listin,
- údaje z katastru lze poskytnout pouze ve formě, kterou stanoví právní předpis,
- některé údaje z katastru lze získat bezplatně (např. vybrané údaje z katastru na webových stránkách Českého úřadu zeměměřického a katastrálního), některé za správní poplatek a některé za úplatu; stanoví-li tak zákon, mohou orgány veřejné

[49] *katastrální pracoviště* je územním odborem katastrálního úřadu. Katastrálních úřadů je v souladu s krajským uspořádáním 14.

správy (státní správy, samosprávy) a soudy získat pro výkon své působnosti jinak zpoplatňované údaje katastru bezúplatně,

- údaje katastru ve formě počítačových souborů lze získat za úplatu při splnění zákonných podmínek dálkovým přístupem.

3.2. Formy poskytování údajů z katastru nemovitostí

Vyhláška o poskytování údajů z katastru nemovitostí stanoví v § 3 tyto formy poskytování údajů:

a) nahlížení do katastru nebo ústní informace,
b) výpisy, opisy nebo kopie ze souboru geodetických informací a ze souboru popisných informací a identifikace parcel ve formě veřejných listin,
c) ověřené opisy nebo kopie listin ze sbírky listin katastru,
d) reprografické kopie z katastrálního operátu v případech, ve kterých nejde o poskytnutí údajů ve formě veřejných listin podle písm. b) a c),
e) tiskové výstupy v případech, ve kterých nejde o poskytnutí údajů ve formě veřejných listin podle písm. b),
f) dálkový přístup,
g) údaje na technických nosičích dat v případě údajů vedených v elektronické podobě,
h) kopie katastrální mapy s orientačním zákresem pozemkové držby podle posledního dochovaného stavu grafického operátu pozemkového katastru či přídělového nebo scelovacího operátu, nebo
i) srovnávací sestavení parcel posledního dochovaného stavu dřívějších pozemkových evidencí s parcelami katastru.

Některé údaje katastru jsou poskytovány bezplatně (např. nahlížení do katastru osobní nebo na internetu), některé jsou zpoplatňovány správním poplatkem (např. vydání výpisu z katastru, který je veřejnou listinou) a za některé musí žadatelé zaplatit poplatek v souladu s vyhláškou o poskytování údajů z katastru (např. kopie geodetických údajů o bodech podrobného polohového bodového pole).

3.2.1. Nahlížení do katastru nemovitostí

Bezplatným poskytováním údajů katastru je nahlížení do katastru a poskytování ústních informací. Zaměstnanci katastrálních úřadů (katastrálních pracovišť) poskytují v úředních hodinách a k tomu určených prostorách informace o údajích katastru ústně nebo nahlédnutím do katastru.

V rámci rozvoje techniky spustil v roce 2004 Český úřad zeměměřický a katastrální na svých webových stránkách[50] aplikaci „Nahlížení do katastru nemovitostí". Tato aplikace, která je veřejností velmi oceňována, umožňuje všem uživatelům internetu získat z katastru bezplatně (a bez nutnosti registrace) některé vybrané údaje týkající se vlastnictví parcel, budov a jednotek (bytů nebo nebytových prostor), evidovaných v katastru. Dále je možné získat informace o stavu řízení založeném na příslušném katastrálním pracovišti pro účely zápisu vlastnických práv. Možnosti tohoto výstupu jsou však na rozdíl od „Dálkového přístupu do katastru nemovitostí" omezené. Z aplikace „Nahlížení do katastru nemovitostí" nelze získat výpis z katastru nemovitostí, ale pouze orientační informace o nemovitostech či stavu řízení. Takto získaný výstup je nezávazný a má čistě informativní charakter, podobně jako výstupy z některých jiných rejstříků, do kterých lze na internetu nahlížet. Mezi internetovou verzí např. Obchodního rejstříku a elektronickou aplikací „Nahlížení do katastru nemovitostí" je však rozdíl, který spočívá v tom, že v aplikaci „Nahlížení do katastru nemovitostí" nelze vyhledávat údaje podle identity vlastníka nemovitosti (jména a rodného čísla fyzické osoby nebo názvu a identifikačního čísla právnické osoby), ale pouze podle identifikace nemovitosti. V případě parcely je třeba znát katastrální území a parcelní číslo, u budovy je třeba znát obec, část obce a popisné nebo evidenční číslo budovy a u jednotky (byt nebo nebytový prostor) kromě obce a části obce je třeba znát ještě číslo budovy a číslo jednotky.

Aplikace „Nahlížení do katastru nemovitostí" má tyto tři části:

- Řízení.
- Informace z katastru nemovitostí.
- Mapa.

Řízení o vkladech umožňuje získat informace o účastnících řízení, předmětu řízení a posloupnost činností, které katastrální pracoviště provedlo, včetně času, kdy k provedení

[50] www.cuzk.cz – oficiální webové stránky Českého úřadu zeměměřického a katastrálního

těchto činností došlo. V rámci této aplikace je možnost získat seznam řízení, která byla zahájena před a po založení zadaného řízení. Umožňuje se tím zprůhlednit průběh řízení o všech návrzích na vklad práv do katastru, podaných u příslušného katastrálního pracoviště.

Zřejmě nejčastěji veřejností využívaná je část této aplikace „Informace z katastru nemovitostí“, která v odkazech „Parcela“, „Budova“ a „Jednotka“ umožňuje získat informace o vlastníkovi (spoluvlastníkovi), včetně výše jeho podílu na nemovitosti, číslo listu vlastnictví, na kterém je nemovitost zapsána, výměru parcely, včetně způsobu jejího určení, druh pozemku, způsob využití pozemku, typ budovy, způsob jejího využití a odkaz na parcelu, na které je budova umístěna.

Aplikace „nahlížení do katastru nemovitostí“ rovněž nabízí možnost zobrazení mapy vybraného katastrálního území ve zvoleném měřítku (viz příloha č. 1).

Všechny tři části aplikace „Nahlížení do katastru“ jsou již v současné době propojeny. Ze stránky s informacemi o budově či parcele se lze snadno dostat k zobrazení nemovitosti na mapě, či zkontrolovat stav řízení (pokud je o této nemovitosti vedeno).

3.2.2. Dálkový přístup

Dálkový přístup je on-line přístup k údajům katastru prostřednictvím internetu. Jde o službu placenou, s výjimkou údajů poskytovaných dálkovým přístupem územně samosprávným celkům k výkonu jejich působnosti.[51] Údaje získané dálkovým přístupem jsou nezávazné, mají informativní charakter, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Tiskové výstupy získané dálkovým přístupem nejsou veřejnou listinou, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak. Podle § 10b vyhlášky o poskytování údajů z katastru nemovitostí České republiky se dálkový přístup k údajům katastru nemovitostí umožňuje též poskytovatelům ověřených výstupů z informačních systémů veřejné správy pro jimi za úplatu vydávané výpisy a kopie z katastru nemovitostí. Ověřeným výstupem z informačního systému veřejné správy je listina, která vznikla úplným převodem výstupu z informačního systému veřejné správy z elektronické do listinné podoby. Prostřednictvím rozšířeného dálkového přístupu lze získat údaje o nemovitostech z celého území České republiky (příklad

[51] Novela katastrálního zákona, která má nabýt účinnosti od 1.1.2009, počítá též s bezúplatným poskytováním údajů katastru nemovitostí dálkovým přístupem též organizačním složkám státu (např. ministerstvům).

výpisu pořízeného dálkovým přístupem – viz příloha č. 2). Podrobnější podmínky zřízení dálkového přístupu k údajům katastru pak stanoví shora citovaná vyhláška o poskytování údajů z katastru.

3.2.3. Ostatní formy poskytování údajů

Výpisy, opisy nebo kopie ze souboru geodetických informací a ze souboru popisných informací a identifikace parcel ve formě veřejné listiny

Výpisy, opisy nebo kopie ze souboru geodetických informací, ze souboru popisných informací a identifikace parcel poskytované na žádost a po zaplacení správního poplatku katastrálními pracovišti jsou veřejnými listinami, jsou-li opatřeny datem, otiskem kulatého razítka příslušného katastrálního úřadu se státním znakem, jména, příjmení a podpisem zaměstnance tohoto úřadu, který je vyhotovil.

Veřejnými listinami jsou listiny orgánů veřejné správy a listiny, o kterých to stanoví právní předpis, a potvrzují pravdivost toho, co je obsahem listiny.

Jedním z nejčastějších produktů, který je od katastrálních pracovišť požadován, je výpis z katastru nemovitostí. Výpis z katastru nemovitostí obsahuje kromě záhlaví 7 částí, označených A, B, B1, C, D, E a F a lze v něm najít veškeré údaje týkající se nejen nemovitosti, ale i vlastníků (spoluvlastníků), výše podílu, jaké právo k nemovitosti je evidováno (např. vlastnické právo, zástavní právo), identifikátory vlastníka jméno, název, rodné číslo a identifikační číslo).

V části B jsou údaje o pozemcích (parcelní číslo, výměra, druh pozemku, způsob využití a způsob ochrany, zda jde o budovu, jednotku (byt nebo nebytový prostor) nebo pozemky evidované zjednodušeným způsobem.

Z části B1 lze získat údaje o jiných věcných právech (např. právo odpovídající věcnému břemenu), údaje o listinách, na základě kterých bylo právo k nemovitosti zapsáno.

Z části C lze vyčíst veškerá omezení vlastnického práva k nemovitostem uvedeným v části B výpisu (např. omezení dispozičních práv na základě předběžného opatření soudu atd.).

V části D jsou uvedeny veškeré poznámky (např. o podané žalobě, o zahájení pozemkových úprav, atd.).

V části F výpisu z katastru nemovitostí jsou údaje o zemědělských pozemcích, zda jde o parcelu ve zjednodušené evidenci, atd.).

Ověřené opisy nebo kopie ze sbírky listin

Katastrální pracoviště ověřuje na žádost opis nebo kopii listiny ze sbírky listin. Katastrální pracoviště ověřuje pouze opisy nebo kopie ze sbírky listin, které mají v úschově – tedy listin týkajících se nemovitosti nacházející se v obvodu působnosti příslušného katastrálního pracoviště.

Reprografické kopie z katastrálního operátu

Reprografické kopie z katastrálního operátu se za úplatu poskytují z těch částí katastrálního operátu, které nejsou vedeny v elektronické podobě. Tyto kopie nemají povahu veřejných listin.

Tiskové výstupy z katastrálního operátu

Katastrální úřady za úplatu poskytují tiskové výstupy z katastrálního operátu z částí katastrálního operátu, které jsou vedeny prostředky výpočetní techniky, ale obsahují údaje, které nejsou vedeny ve výstupech s povahou veřejných listin. Také tyto tiskové výstupy mají pouze informativní charakter.

Poskytování údajů vedených v elektronické podobě (poskytované za úplatu) a ***poskytování kopie katastrální mapy doplněné orientačním zákresem pozemkové držby podle posledního dochovaného stavu dřívější pozemkové evidence*** (poskytované po zaplacení správního poplatku)[52] jsou další formy poskytování údajů informativního charakteru z katastru nemovitostí.

Také ***Srovnávací sestavení parcel posledního dochovaného stavu dřívějších pozemkových evidencí s parcelami katastru*** je jednou z forem poskytování údajů z katastru nemovitostí. Toto srovnávací sestavení poskytuje katastrální pracoviště po zaplacení správního poplatku a pouze na stav katastru evidovaný ve zjednodušené

[52] § 3, 11, 12 vyhlášky č. 162/2001 Sb.,

evidenci. (Podle ustanovení § 29 katastrálního zákona se zjednodušeným způsobem evidují zemědělské a lesní pozemky, jejichž hranice v terénu neexistují a jsou sloučeny do větších půdních celků a evidují se tak do doby jejich zobrazení v katastrální mapě, nejpozději do doby ukončení pozemkových úprav). Také srovnávací sestavení má pouze informativní charakter.

3.3. Vztah institutu veřejnosti katastru a ochrany osobních údajů

Ochrana osobních údajů v našem právním řádu je zakotvena zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon plně implementoval Směrnici Evropského parlamentu a Rady ze dne 14. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním údajů a o volném pohybu těchto údajů.

Problematika poskytování údajů katastru nemovitostí je v souladu s ochranou osobních údajů. Citovaný zákon o ochraně osobních údajů v ustanovení § 4 písm. b) se zveřejňováním osobních údajů, které jsou součástí veřejného seznamu, počítá.

Podle ustanovení § 5 odst. 2 písm. d) zákona na ochranu osobních údajů může správce (kterým je katastrální úřad a jeho katastrální pracoviště) zpracovávat osobní údaje bez souhlasu osob, jichž se tyto údaje týkají, jedná-li se o oprávněně zveřejněné osobní údaje v souladu se zvláštním právním předpisem. Tímto zvláštním právním předpisem je např. katastrální zákon, který v ustanovení § 20 a následujících veřejnost katastru zakotvil.

Skutečnost, že při realizaci principu veřejnosti katastru někdo získá údaje o vlastníkovi nemovitosti (osobní údaje a další údaje ze sbírky listin), neznamená, že tyto údaje užije k jiným účelům, než stanoví katastrální zákon (např. o ochraně práv k nemovitostem). V takovém případě by se osoba, která takto získané údaje katastru užívá k jiným než zákonem stanoveným účelům, dopustila porušení pořádku na úseku katastru ve smyslu ustanovení § 23 a násl. katastrálního zákona. § 23 stanoví, že porušení pořádku na úseku katastru se dopustí ten, kdo (v písmenu i) užije údajů katastru k jiným účelům, než je stanoveno v § 1 odst. 3 a dále ten, kdo (v písmenu j) šíří údaje katastru bez souhlasu Českého úřadu zeměměřického a katastrálního nebo nedodrží podmínky šíření údajů katastru stanovené prováděcím právním předpisem. Případné omezení veřejnosti katastru zákon připouští v § 21 odst. 2: „Veřejnost katastrálního operátu je možno omezit jen

z důvodu stanovených zákonem." Tímto zvláštním zákonem je zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností, ve znění zákona č. 164/1999 Sb.

Zajímavé se jeví zamyšlení nad otázkou, zda se dopouštějí porušení zákona například investigativní žurnalisté, kteří při výkonu své profese zveřejní informace získané z katastru nemovitostí. Veřejnosti tak odhalí majetkové poměry osobností (často slavných a mediálně známých), jejichž kauzy sledují. Svým jednáním se jednoznačně dopustí porušení pořádku na úseku katastru podle § 23 písm. *i*) a *j*) (viz výše). Naplní tak zároveň skutkovou podstatu přestupku podle § 24, který stanoví: „Porušení pořádku na úseku katastru podle § 23 fyzickou osobou je přestupkem, za který může katastrální úřad uložit (písm. b) pokutu do výše pětinásobku minimální mzdy za jednání uvedená v § 23 písm. e) až j)."

Problém by patrně nastal v okamžiku, kdy by mělo být žurnalistům jejich protiprávní jednání dokázáno. Vzhledem ke skutečnosti, že tiskový zákon ukládá novinářům právo utajovat své zdroje, bylo by zřejmě obtížné prokázat jim, že konkrétní informace nezískali z jiného zdroje, ale právě z katastru nemovitostí. Mnohdy tomu ale povaha těchto informací jednoznačně napovídá - např. přesné údaje z listin, které byly podkladem zápisu do katastru (např. kupní smlouva nebo usnesení soudu o dědictví).

Oblastí, ve které je v souvislosti s veřejností katastru nemovitostí ohroženo právo na ochranu osobních údajů, je např. oblast dědění majetku, jehož součástí jsou i nemovitosti. Podle současné právní úpravy občanského soudního řádu se nabytí vlastnického práva k nemovitosti při dědění zapisuje do katastru nemovitostí záznamem na základě usnesení soudu o dědictví. Po provedení zápisu práv do katastru nemovitostí se zařadí toto usnesení do sbírky listin, ke které je ze zákona volný přístup, neboť obsahuje údaje o nemovitosti, které jsou spolu s ostatními údaji katastru veřejné. Mnoho dědických rozhodnutí se ovšem kromě nemovitého majetku týká také majetku movitého (peníze, akcie, cenné papíry atd.). Není proto nezbytné, aby se takové rozhodnutí soudu dostalo do sbírky listin na katastrální úřad ve své kompletní podobě. Každý totiž může v současné době nahlédnutím do sbírky listin zjistit obsah celé pozůstalosti (včetně věcí movitých) získané v rámci dědického řízení spolu s nemovitostí.

V současné době se počítá s úpravou občanského soudního řádu v tom směru, že budou na katastrální úřady předkládány pouze výpisy z usnesení o dědictví, které se týkají výhradně nemovitostí evidovaných v katastru nemovitostí. Tato změna by navíc ulehčila katastrálním úřadům, které by již nebyly v takové míře zahlcovány rozsáhlými usneseními o dědictví, které se týkají nemovitého majetku zůstavitelů jen z malé části.

4. EVIDENCE OBYVATEL

V rámci řádného výkonu veřejné správy musí mít stát přehled o všech obyvatelích žijících na jeho území. Z uvedeného důvodu je vedena evidence obyvatel. Evidence obyvatel je informačním systémem, který lze považovat za základní registr, ačkoli to zákon o evidenci obyvatel[53] výslovně nestanoví.

Tento informační systém obsahuje uvedeným zákonem taxativně stanovené údaje o občanech České republiky, o cizincích s povolením k pobytu na území České republiky a o cizincích, kterým byla na území České republiky udělena mezinárodní ochrana formou azylu nebo doplňkové ochrany. Správcem tohoto systému je Ministerstvo vnitra. Zpracovatelem údajů uvedených v tomto systému jsou pak v rozsahu stanoveném v zákoně kromě uvedeného ministerstva též krajské úřady, obecní úřady s rozšířenou působností (městské části města Prahy a magistrát Brna, Ostravy a Plzně) a ohlašovny.[54] Uvedení zpracovatelé mohou z tohoto systému poskytovat údaje, a to v případě, že tak stanoví zmíněný zákon o evidenci obyvatel nebo zvláštní právní předpis. Pro některé účely poskytuje údaje z evidence obyvatel výhradně Ministerstvo vnitra.

V informačním systému evidence obyvatel se vedou o občanech tyto údaje:[55]

- jméno, popř. jména, příjmení, rodné příjmení,
- datum narození,
- pohlaví,
- místo, okres narození, u občana narozeného v cizině místo a stát narození,
- rodné číslo,
- státní občanství, popř. více státních občanství,
- adresa místa trvalého pobytu, včetně předchozích adres místa trvalého pobytu,
- počátek trvalého pobytu, popř. datum zrušení údaje o místu trvalého pobytu nebo datum ukončení trvalého pobytu na území České republiky,
- zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům,

[53] zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel)
[54] Ohlašovny - obecní úřady (v Praze, Brně, Ostravě a Plzni úřady městských částí nebo městských obvodů - pokud tak stanoví statuty těchto měst) a na území vojenských újezdů újezdní úřady
[55] § 3 odst. 3 zákona č. 133/2000 Sb.

- zákaz pobytu, místo zákazu pobytu a doba jeho trvání,
- rodná čísla rodičů, popř. jiného zákonného zástupce,[56]
- rodinný stav, datum a místo uzavření manželství nebo partnerství,
- rodné číslo manžela nebo partnera,
- rodné číslo dítěte,
- údaje o osvojení dítěte,
- záznam o poskytnutí údajů (datum, hodina a komu byly údaje poskytnuty),
- datum, místo a okres úmrtí, případě úmrtí mimo území České republiky stát, na jehož území k úmrtí došlo,
- den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den úmrtí.

Citovaný zákon též stanoví, které údaje se v evidenci obyvatel vedou o cizincích s povolením pobytu na území České republiky a o cizincích, kterým byl na území České republiky udělen azyl. Uživatelem údajů vedených v evidenci obyvatel je pro výkon své působnosti samo Ministerstvo vnitra, kraje a krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obce a obecní úřady, Ministerstvo zahraničních věcí a občané. Za podmínek stanovených citovaným zákonem nebo zvláštním právním předpisem mohou být uživatelem i jiné subjekty.

Pokud tak stanoví zvláštní právní předpis, mohou být údaje z evidence obyvatel poskytovány způsobem umožňujícím dálkový přístup.

4.1. Zdroje informačního systému evidence obyvatel

Zákon o evidenci obyvatel stanoví v § 6 - § 7 zdroje informací pro evidenci obyvatel. Zároveň popisuje typ informací, které získává správce evidence obyvatel – Ministerstvo vnitra (MVČR) – od konkrétních orgánů státní moci včetně policie a soudů. Zdroji informací pro evidenci obyvatel jsou: obecní úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností (ORP),

[56] V případě, že dotyčná osoba nemá přidělené rodné číslo, vede se jméno, popř. jména, příjmení a datum narození.

ohlašovny, krajské úřady, matriční úřady, policie (útvar vydávající cizincům povolení k pobytu) a soudy.

Cestu různého typu informací (údajů) směrem od zdrojů ke správci evidence obyvatel bych mohl znázornit následujícím schématem:

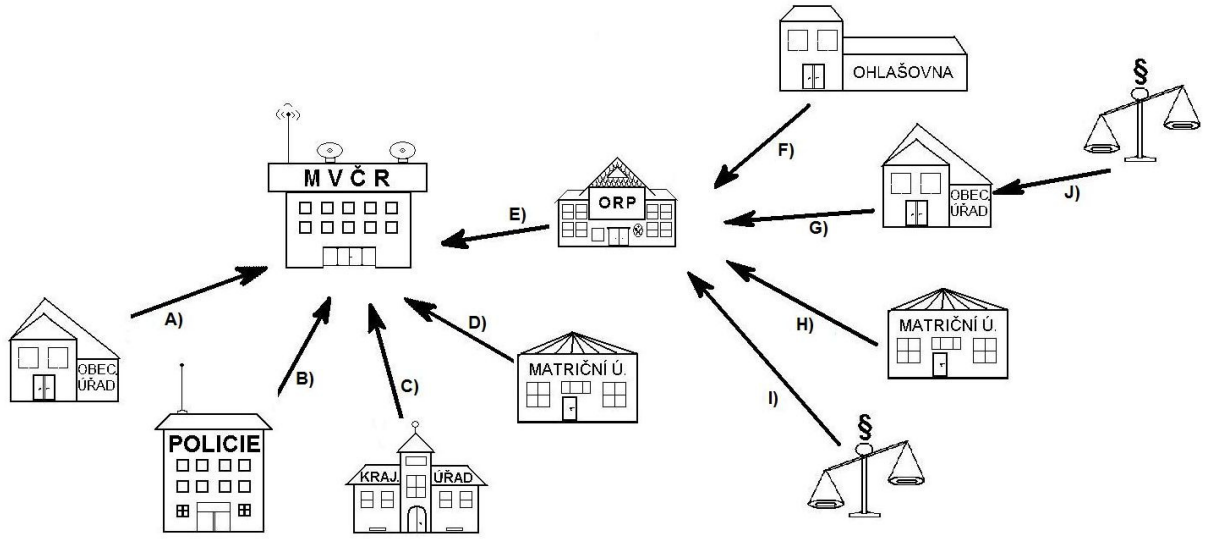

Vysvětlivky – typy předávaných údajů:

- *A) údaje o změnách názvu obce (magistrát města předává údaje o změnách názvu městských obvodů nebo městských částí),*
- *B) údaje stanoveného rozsahu o cizinci na základě jemu vydaného povolení k pobytu,*
- *C) údaje o nabytí nebo pozbytí státního občanství obyvatel, kteří ve správním obvodu kraje mají nebo měli poslední pobyt (v Praze tyto údaje poskytuje úřad městské části),*
- *D) údaje stanoveného rozsahu z matriky v případě osvojení dítěte nebo zrušení osvojení dítěte,*
- *E) souhrn údajů písm. F) - J) (viz dále),*
- *F) údaje o změně, zrušení nebo ukončení trvalého pobytu občana,*
- *G) údaje o změnách názvů ulic a popisných čísel, popř. orientačních čísel, domů nebo evidenčních čísel staveb určených k individuální rekreaci a dále údaje viz písm. J),*
- *H) údaje stanoveného rozsahu z matričních knih a z knihy partnerství,*
- *I) pravomocná rozhodnutí o zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům a o prohlášení za mrtvého (bez odůvodnění těchto rozhodnutí) – předávají soudy prvního stupně,*
- *J) údaje o místech zákazu pobytu obyvatele a době jeho trvání vyplývající z rozhodnutí soudu.*

4.2. Poskytování osobních údajů z evidence obyvatel

Informační systém evidence obyvatel je zásadně neveřejný, údaje v něm obsažené mohou být poskytovány pouze v nezbytně nutném rozsahu a za podmínek stanovených zákonem o evidenci obyvatel nebo zvláštním právním předpisem[57]. Všem subjektům, které z evidence obyvatel získávají osobní údaje, zákon ukládá povinnost zajistit jejich ochranu.

4.2.1. Údaje poskytované občanům

Každý obyvatel starší patnácti let má ze zákona o evidenci obyvatel právo získat z evidence obyvatel pouze údaje vedené k jeho osobě. Údaje se žadateli poskytují na základě písemné žádosti, která musí obsahovat všechny formální náležitosti stanovené zákonem včetně požadavku na úředně ověřený podpis. Povinnost úředně ověřeného podpisu neplatí, pokud žadatel podepíše žádost před orgánem příslušným k poskytování údajů z evidence obyvatel. Orgány, příslušnými k poskytování údajů jsou zpracovatelé (viz výše).

Žádost o poskytnutí údajů z informačního systému evidence obyvatel obsahuje:

- jméno, popř. jména, příjmení, rodné příjmení,
- rodné číslo,
- číslo občanského průkazu, cestovního dokladu, průkazu o povolení k pobytu pro cizince nebo průkazu povolení k pobytu azylanta,
- adresu místa trvalého pobytu občana nebo cizince s povolením pobytu na území ČR.

Osobě mladší osmnácti let nebudou poskytnuty údaje o osvojeném dítěti. O poskytnutí údajů se v evidenci obyvatel provede záznam o datu a hodině výdeje a osobě tazatele (toto platí rovněž pro jakýkoli jiný subjekt, kterému byly poskytnuty údaje z evidence). Ve výjimečných případech, ve kterých by zpřístupnění záznamu o poskytnutí údajů ohrožovalo např. bezpečnost státu, mařilo vyšetřování trestných činů, či ohrožovalo práva a svobody subjektu údajů či jiných subjektů, nelze záznam o poskytnutí údajů zpřístupnit.[58] Znepřístupnění záznamu o poskytnutí údajů ovšem neplatí pro orgány činné v trestním řízení a administrátora systému.

[57] § 8 odst. 1 zákona č. 342/2006 Sb.,
[58] § 8 odst. 7 zákona č. 342/2006 Sb.,

4.2.2. Údaje poskytované některým ostatním subjektům

Vedle zvláštních právních předpisů také novela zákona o evidenci obyvatel[59] obsahuje výčet několika desítek případů, ve kterých je umožněno poskytnout údaje z evidence obyvatel ostatním subjektům. Pro tento účel se nejčastěji předpokládá využití dálkového přístupu. Zákon rovněž obvykle přesně vymezuje rozsah poskytnutých informací pro každý popsaný účel. Dále stanoví, že z poskytovaných údajů lze v konkrétním případě použít vždy jen údaje nezbytné ke splnění daného úkolu.

V následující části stručně zmíním několik subjektů, kterým mohou být z evidence obyvatel poskytnuty osobní údaje o obyvatelích, rozsah, formu a podmínky tohoto poskytování.

Ministerstvu zdravotnictví

Ministerstvo vnitra poskytuje Ministerstvu zdravotnictví *pro výkon působnosti v oblasti ochrany veřejného zdraví* údaje o obyvatelích z evidence obyvatel. Poskytování údajů probíhá elektronicky, způsobem umožňující dálkový přístup. Ministerstvu zdravotnictví jsou poskytovány údaje z evidence obyvatel v plném rozsahu (viz výše – údaje vedené o občanech v informačním systému evidence obyvatel).

Zdravotnickým zařízením

Údaje z IS evidence obyvatel mohou být poskytnuty rovněž zdravotnickému zařízení poskytujícímu ústavní péči, pokud toto zařízení nemůže zjistit adresu místa trvalého pobytu:

- zemřelého pacienta (nebo pacienta, u kterého sdělení tohoto údaje neumožňuje zdravotní stav),
- pacienta, kterému je třeba poskytnout informaci o jeho zdravotním stavu (pokud by její neposkytnutí ohrozilo zdraví pacienta nebo jiných osob), pokud nelze zjistit adresu manžela nebo dítěte pacienta,
- zákonného zástupce pacienta (nezletilého nebo zbaveného způsobilosti k právním úkonům), který vzhledem k věku nebo zdravotnímu stavu není schopen tento údaj sdělit,

[59] zákon č. 342/2006 Sb., kterým se mění některé zákony související s oblastí evidence obyvatel a některé další zákony

- zákonného zástupce zemřelého pacienta, který byl nezletilý nebo zbavený způsobilosti k právním úkonům.

Žádost zdravotnického zařízení obsahuje:

- identifikační údaje zdravotnického zařízení,
- identifikační údaje oprávněného zdravotnického pracovníka (jméno, příjmení, pracovní zařazení),
- rodné číslo pacienta nebo zemřelého pacienta (není li známo, pak jiné identifikační údaje – jméno, příjmení, datum narození),
- rodné číslo manžela, dětí, nebo zákonných zástupců pacienta nebo zemřelého pacienta (nebo jiné identifikační údaje těchto osob).

Žádost může být adresována Ministerstvu vnitra, krajským úřadům a úřadům obcí s rozšířenou působností. Všechny tyto orgány státní správy poskytují údaje z evidence obyvatel zdravotnickým zařízením. V tomto případě zákon nepřipouští možnost dálkového přístupu, údaje jsou poskytovány v písemné podobě nebo v elektronické podobě na nosiči informací.

Živnostenskému úřadu

Jak již bylo uvedeno, kromě zákona o evidenci obyvatel stanoví podmínky poskytování údajů z evidence obyvatel rovněž zvláštní zákony. Příkladem může být živnostenský zákon,[60] podle kterého Ministerstvo vnitra poskytuje Živnostenskému úřadu pro potřeby vedení živnostenského rejstříku (viz podkapitola 5.4. Živnostenský rejstřík) údaje z informačního systému evidence obyvatel. V případě občanů ČR, kteří jsou podnikateli, odpovědnými zástupci, vedoucími organizační složky zahraniční osoby umístěné v ČR, statutárními orgány nebo jejich členy je rozsah poskytovaných údajů následující:

- jméno, popř. jména, příjmení, rodné příjmení,
- datum a místo narození,
- rodné číslo,
- státní občanství,

[60] zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

- adresa místa trvalého pobytu,
- datum, místo a okres úmrtí,
- den, který byl v rozhodnutí soudu o prohlášení za mrtvého uveden jako den úmrtí.

O cizincích vedených v evidenci obyvatel, kteří jsou subjekty oprávněnými provozovat živnost, nebo kteří jsou odpovědnými zástupci, vedoucími organizační složky zahraniční osoby umístěné v ČR, statutárními orgány nebo jejich členy, předává Ministerstvo vnitra údaje téměř ve stejném rozsahu. Pouze „adresu místa trvalého pobytu“ v případě cizinců nahrazuje „druh a adresa místa pobytu“ a neposkytuje se údaj o místě narození.[61]

Zeměměřickým a katastrálním orgánům

Dalším případem, kdy se poskytování údajů z evidence obyvatel řídí zvláštním zákonem, je jejich poskytování zeměměřičským a katastrálním orgánům pro výkon jejich působnosti. Tuto oblast upravuje jednak katastrální zákon[62] a jednak nařízení vlády o porovnávání a přejímání údajů katastru nemovitostí České republiky a evidence obyvatel.[63] Ustanovení § 6a katastrálního zákona, se zabývá přejímáním údajů z jiných informačních systémů veřejné správy pro účely katastru. Stanoví podmínky, za kterých je možné z jiných informačních systémů veřejné správy čerpat:

- zápisem do nich dochází ke vzniku skutečností v nich uvedených, nebo
- údaje v nich vedené požívají ochrany dobré víry v pravdivost těchto údajů.

Podle citovaného ustanovení Ministerstvo vnitra poskytuje orgánům zeměměřickým a katastrálním pro výkon jejich působnosti z informačního systému evidence obyvatel údaje o obyvatelích. Poskytuje je v elektronické podobě způsobem umožňujícím dálkový přístup. Taxativně je stanoven široký rozsah poskytovaných údajů.

Zmíněné nařízení vlády č. 111/2001 Sb. upravuje postup při porovnávání údajů o fyzických osobách zapsaných v katastru nemovitostí (jako vlastníci nemovitostí nebo jiné osoby oprávněné z právního vztahu) a údajů o fyzických osobách zapsaných v evidenci obyvatel. Dále toto nařízení upravuje postup při přejímání údajů o fyzických osobách z evidence obyvatel pro účely katastru.

[61] § 60 odst. 7 písm. b) zákona č. 455/1991 Sb.
[62] zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon)
[63] nařízení vlády č. 111/2001 Sb.

Nařízení vlády rozlišuje prvotní a průběžné porovnávání, resp. přejímání údajů. Prvotní porovnání údajů spočívá v porovnání základních identifikačních údajů fyzických osob (jméno, příjmení, rodné číslo). Pokud správce katastru zjistí při přejímání údajů z evidence obyvatel nesoulad mezi údaji, prověří správnost údajů vedených v katastru. Zjistí-li, že údaje v katastru jsou nesprávné, opraví je. Zjistí-li, že údaje v katastru jsou správné, uvědomí o tom správce evidence obyvatel.

Nakládání s osobními údaji a ochrana osobních údajů se řídí zákonem o ochraně osobních údajů.

5. NĚKTERÉ DALŠÍ REGISTRY

Vedle registrů tak zásadních svým rozsahem a významem, jakými jsou evidence obyvatel či katastr nemovitostí, existuje nespočet dalších, mnohdy více „specializovaných“ registrů. Některé jsou ale svým rozsahem nezanedbatelné. Aniž bychom si často jejich existenci uvědomovali, mohou obsahovat osobní údaje téměř o každém z nás (např. o majitelích mobilních telefonů). Pro vytvoření základní představy o některých více či méně významných registrech uvádím v této části práce stručnou charakteristiku některých z nich.

5.1. Databáze účastníků veřejně dostupné telefonní služby

Mezi registry veřejné správy lze z určitého pohledu zařadit například také *databázi účastníků veřejně dostupné telefonní služby*. Databázi vedou sice podnikatelské subjekty, ale tuto povinnost jim ukládá zákon,[64] který zároveň upravuje podmínky nakládání s údaji obsaženými v databázi (poskytování údajů státním orgánům).

Zákon o elektronických komunikacích ukládá povinnost vést tuto databázi podnikatelům poskytujícím veřejně dostupnou telefonní službu (operátorům). Ti jsou rovněž zákonem zmocněni pro účely databáze účastníků získávat a používat jejich rodná čísla[65]. Zákon stanoví operátorům povinnost poskytnout Policii České republiky na její žádost a za náhradu informace z databáze všech svých účastníků veřejně dostupné telefonní služby. Rozsah a formu těchto informací stanoví prováděcí vyhláška k tomuto zákonu[66]. Rozsah poskytovaných informací se mírně liší v závislosti na tom, zda se jedná o poskytovatele pevné sítě elektronických komunikací či mobilní telefonní sítě.

Kromě požadavků na poskytované informace řeší vyhláška také způsob jejich předávání. Informace z databáze mají být předávány v rámci komunikace mezi kontaktním pracovištěm poskytovatele telefonní služby a kontaktním pracovištěm policie. Pro podání žádosti ze strany policie a zpětného předání vyžádaných informací vyhláška předpokládá využití dálkového přístupu. Předání informací v listinné podobě nebo v podobě datových souborů na přenosném médiu lze uskutečnit, jen pokud není možné v odůvodněných případech dálkového přístupu použít. V souvislosti s poskytováním údajů z databáze zavádí zmíněná prováděcí vyhláška legislativní zkratku „lustrace“. V této souvislosti znamená lustraci

[64] zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
[65] § 61 odst. 4 zákona 127/2005 Sb.
[66] vyhláška č. 336/2005 Sb.

účastníka služby poskytované v pevné (mobilní) síti, tedy poskytnutí souhrnu identifikačních informací jak o účastníkovi, tak o kategorii stanice a o zveřejnění účastníka v seznamu účastníků (viz podkapitola 5.2.).

Žádost policie může obsahovat více požadavků na lustraci účastníka veřejné telefonní služby, jednotlivé lustrace jsou pak v souboru lustrací označeny pořadovým číslem.

Jako příklad uvádím strukturu lustrace účastníka služby poskytované v pevné síti, která obsahuje:

a) pořadové číslo lustrace,
b) účastnické číslo,
c) jméno a příjmení, případně název účastníka,
d) adresa účastníka,
e) kategorie stanice,
f) datum platnosti ve tvaru DDMMRR,
g) rodné číslo,
h) identifikační číslo,
i) zveřejněná (A/N).

Obdobnou strukturu má lustrace účastníka služby poskytované v mobilní síti, je pouze doplněna o informace na faktuře (jméno a příjmení, adresa, rodné číslo nebo identifikační číslo), dále stavem ke dni uplatnění žádosti o lustraci (aktivní, deaktivován, suspendován) a datum poslední změny tohoto stavu. V případě, že číslo užívá účastník s předplacenou anonymní službou, uvede se ve struktuře do řádku „jméno účastníka“ slovo „prepaid“. Pokud se číslo, k němuž jsou požadovány informace, v databázi účastníků nenachází, uvede se do tohoto řádku slovo „nenalezeno“ (platí i pro pevnou síť).

5.2. Seznamy účastníků veřejně dostupné telefonní služby

Osobní údaje účastníků veřejně dostupné telefonní služby[67] mohou být rovněž použity k vydání tištěného nebo elektronického seznamu účastníků. Jeho účelem je vyhledávání kontaktních údajů na osoby v něm obsažené na základě jejich jména, případně minimálního množství dalších identifikačních prvků.

[67] § 95 zákona č. 127/2005 Sb.

Každý, kdo shromažďuje osobní údaje k vydání seznamu účastníků je povinen dotčené účastníky předem a bezplatně informovat o účelu seznamů. Zákon mu dále ukládá povinnost získat předem souhlas účastníků s uveřejněním jejich osobních údajů a zajistit, aby mohli vybrat takové údaje (z relevantních pro účely seznamu), které mají být zveřejněny a průběžně je poté ověřovat, doplňovat a žádat jejich odstranění. Účastníkům, kteří si nepřejí být kontaktováni za účelem marketingu, zákon dává možnost tuto informaci uvést ke svým osobním údajům. Neuvedení účastníka v seznamu, stejně jako veškeré změny v osobních údajích či jejich ověřování a odstranění, jsou bezplatné[68].

5.3. Seznam znalců a tlumočníků

Mezi registry veřejné správy lze zařadit rovněž Seznam znalců a tlumočníků. Upravuje jej zákon o znalcích a tlumočnících[69] z roku 1967, který byl mnohokrát novelizován (naposledy v roce 2006). Z něj vyplývá, že znaleckou a tlumočnickou činnost pro státní orgány vykonávají znalci a tlumočníci zapsaní v seznamu znalců a tlumočníků. Seznamy vedou krajské soudy, v jejichž obvodu má znalec (tlumočník) trvalé bydliště, ústřední seznam vede ministerstvo spravedlnosti. Znalci (tlumočníci) jsou ovšem oprávněni vykonávat znaleckou (tlumočnickou) činnost i mimo obvod krajského soudu, v jehož seznamu jsou zapsáni. Znalce a tlumočníky jmenuje ministr spravedlnosti (případně předseda krajského soudu v rozsahu, v němž je k tomu ministrem pověřen). Jmenování znalců a tlumočníků probíhá na základě návrhu státních orgánů, vědeckých institucí, vysokých škol, ale například také organizací, u nichž pracují osoby připadající v úvahu. Znalcem (tlumočníkem) může být jmenován také ten, kdo sám o jmenování požádá. Jmenován může být pouze ten, kdo splňuje zákonem stanovené podmínky pro výkon znalecké (tlumočnické) činnosti. Mezi ty patří české státní občanství (ministr spravedlnosti zde může udělit výjimku), potřebnou kvalifikaci (především vzdělání v daném oboru), předpokládané osobní vlastnosti pro dobrý výkon činnosti. Znalec či tlumočník musí se svým jmenováním souhlasit.
Seznam znalců a tlumočníků je seznamem veřejně přístupným.

[68] § 41 odst. 6 zákona č. 127/2005 Sb.
[69] zákon 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících ve znění pozdějších předpisů

5.4. Živnostenský rejstřík

Živnostenský rejstřík je vedle obchodního rejstříku a rejstříku ekonomických subjektů rejstříkem o ekonomicky činných subjektech podnikajících na základě živnostenského zákona.

V souvislosti s provozováním živností zapisuje Živnostenský úřad do tohoto rejstříku informace a údaje z jiných informačních systémů a registrů. Pro potřeby vedení rejstříku poskytuje Ministerstvo vnitra Živnostenskému úřadu údaje z informačního systému evidence obyvatel. Živnostenský zákon stanoví, jaké údaje včetně jejich změn o fyzických a právnických osobách se do tohoto rejstříku zapisují. Kromě údajů identifikující podnikatele se zapisují např. předmět podnikání, druh živnosti, doba platnosti živnostenského oprávnění, datum vzniku a zániku živnostenského oprávnění.

Živnostenský rejstřík je veden v elektronické podobě a je veřejným seznamem s výjimkou údajů o rodných číslech a o údajích o uložených pokutách. Na požádání se vydává v listinné nebo elektronické podobě výpis (částečný nebo úplný) nebo potvrzení o zápisu nebo potvrzení, že zápis v rejstříku není. Živnostenský úřad poskytuje údaje o živnosti a podnikateli správci daně, Českému statistickému úřadu, správě sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovně; vznik živnostenského oprávnění zahraniční fyzické osoby sdělí též cizinecké policii.

6. NOVINKY V OBLASTI ISVS

6.1. Czech POINT

V poslední době velmi diskutovanou novinkou z oblasti informatizace ve veřejné správě je systém Czech POINT. Jedná se o síť kontaktních pracovišť, jejíž název je zkratkou slov „Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál“. Již výběr anglického názvu celého projektu není podle mého názoru šťastný a může přispívat k horšímu přijímání celé služby některými občany, zejména starší generací.

Záměr celého projektu je v myšlence přiblížit úřady občanům a vybudovat síť kontaktních míst, kde by lidé mohli získat údaje, které vede některý z orgánů státní správy o jejich osobě. Zpočátku byly tímto způsobem zpřístupněny nejpoužívanější rejstříky, konkrétně se jedná o obchodní rejstřík, katastr nemovitostí, živnostenský rejstřík, a dodatečně byla zahrnuta i evidence rejstříku trestů. Kontaktní místa se nacházejí na městských úřadech, obecních úřadech, magistrátech, dále u některých notářů a na vybraných pobočkách České pošty a Hospodářské komory ČR. Seznam veškerých kontaktních míst je k dispozici na internetu, na stránkách Czech POINT (www.czechpoint.cz). Kromě zmíněného výpisu z databází umožňuje systém Czech POINT také „úředně ověřit dokumenty a listiny, převést písemné dokumenty do elektronické podoby a naopak, získat informace o průběhu správních řízení ve vztahu k občanovi a podat podání pro zahájení řízení správních orgánů.“[70] Faktem ale zůstává skutečnost, že lidé na kontaktních místech Czech POINT nejčastěji žádají výpisy z rejstříků, v nadpoloviční většině případů z rejstříku trestů.[71] Ve většině případů ovšem takové ověřené výpisy slouží opět pouze jako podklad pro práci jiného úřadu, čímž se popírá jedna ze základních myšlenek moderního eGovernmentu - tedy aby mezi úřady obíhaly informace, nikoli občané.

[70] Oficiální stránky Czech POINT: www.czechpoint.cz, sekce O projektu > Co je Czech POINT
[71] KOUKAL, J. - Czech POINT: lidé chtějí hlavně výpisy trestů, Právo, 28.3.2008, roč. 18, č 74, s. 8

6.2. Očekávané změny v oblasti registrů

Jak již bylo naznačeno, v oblasti ISVS mají nastat v budoucnosti převratné změny, především v souvislosti s plánovaným přijetím několika nových zákonů z dílny Ministerstva vnitra. Vedle návrhu *zákona o eGovernmentu*[72] má zásadní význam zejména návrh *zákona o základních registrech*, který předpokládá vznik těchto celkem čtyř základních registrů:[73]

- *registru obyvatel*,
- *registru územní identifikace*, *adres a nemovitostí,*
- *registru osob,*
- *registru práv a povinností*.

Pro každý ze čtyř registrů se navíc předpokládá přijetí zvláštního zákona. Všechny registry by měly obsahovat pouze ty nejaktuálnější údaje a to v elektronické formě a vzájemně provázané. Nejprve však bude nutné převést všechna potřebná data z registrů různých správních úřadů. Správu registrů má mít podle návrhu zákona na starosti tzv. Kompetenční centrum (je správcem). Má se jednat o samostatný správní úřad v čele s ředitelem, kterého jmenuje a odvolává ministr vnitra. Kompetenční centrum má provozovat registry, dohlížet na jejich bezpečnost a zajišťovat jejich vzájemnou provázanost. K tomuto účelu má sloužit speciální informační systém základních registrů, který bude nadřazen jednotlivým čtyřem základním registrům. Systém má povolovat úřadům přístup k požadovaným informacím z jednotlivých registrů podle připravovaných čtyř zákonů o každém ze základních registrů.

Právě jednotné vedení a provázanost registrů má napomoci k zefektivnění veřejné správy a usnadnění komunikace občanů s úředníky, mimo jiné také zrovnoprávněním elektronických dokumentů s papírovými (jak předpokládá návrh zákona o eGovernmentu). Nový model má přispět k tomu, aby mezi úřady namísto lidí obíhala samotná data. Tento požadavek moderního eGovernmentu má být zajištěn díky principu jediné informace, který opravňuje občana poskytnout úředníkovi informaci o své osobě pouze jedenkrát. Občan může poté po úřednících požadovat, aby si tuto informaci o jeho osobě z databází sami vyhledali (princip zajištění podkladů). Další z principů systému registrů má chránit soukromí lidí. Úředníci podle něj nesmějí žádné získané informace z jednotlivých registrů kombinovat ani shromažďovat. Nově připravovaný zákon by v praxi do značné míry ztížil správním úřadům práci, jelikož by nemohly znovu vyžadovat údaje, které již mají k dispozici. Pokud

[72] návrh zákona o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů a o změně některých zákonů
[73] návrh zákona o základních registrech

se úředník nebude moci k požadovanému údaji některého z registrů dostat, bude muset požádat oprávněného kolegu.

Kritizována bývá nedostatečně upravená ochrana proti zneužívání dat v návrhu nového zákona o eGovernmentu. Hrozí dokonce situace, že by bylo možné dostat se z počítače jednoho úředníka ke všem datům z registrů[74]. Způsobem, jakým takové situaci zabránit, je zabezpečit celý systém registrů tak, aby se mohl zaměstnanec konkrétního úřadu dostat pouze k omezenému rozsahu informací, které bezprostředně potřebuje při výkonu své činnosti. Pro zvýšení bezpečnosti registrů je dále žádoucí, aby se v přístupovém systému registrů uchovávaly informace o všech tazatelích. V neposlední řadě by měl být zákonem přesně stanovený postup, jak nakládat s informacemi z registrů po jejich stažení.

Další velmi diskutovaným tématem ve vztahu k návrhu nového zákona o základních registrech je otázka tzv. identifikátorů. Identifikátory mají do budoucna nahradit stávající rodná čísla a patří k nejspornějším oblastem nového zákona.

Návrh zákona počítá se dvěma typy identifikátorů – veřejnými a neveřejnými. Veřejný identifikátor by označoval úřední agendy, neveřejný identifikátor by pak měl nahradit rodná čísla. Z identifikátoru neveřejného by bylo možné odvodit identifikátor veřejný, naopak to ovšem možné nebude. Se systémem identifikátorů ovšem počítá návrh zákona o eGovernmentu. Bez jejich zavedení se neobejdou tzv. datové schránky - další novinka, kterou přinese nová právní úprava do této oblasti. Cílem institutu datových schránek má být přiblížení orgánu veřejné moci občanovi[75]. Prostřednictvím schránek bude probíhat komunikace mezi orgány státní správy a fyzickými a právnickými osobami. Například pro právnické osoby, daňové poradce, advokáty, bude datová schránka zřízena automaticky a její používání ze strany těchto subjektů bude povinné! Návrh zákona tedy předpokládá počítačovou gramotnost dotčených osob, což je předpoklad velmi smělý vzhledem ke skutečnosti, že jiná forma komunikace s úřady této skupině subjektů umožněna nebude. Také systém datových schránek je častým terčem kritiky, bývá poukazováno na skutečnost, že s podobným institutem mají velmi málo zkušeností v ostatních západoevropských zemích.

[74] ALFÖLDI ŠPERKOVÁ, M. - Velký bratr nás sleduje. Ekonom, 07. 02. 2008, č. 6, str. 22
[75] návrh zákona o eGovernmentu

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se snažil nastínit základní problematiku registrů veřejné správy. V úvodní části práce byla stručně popsána teorie, o kterou se registry jakožto informační systémy opírají. Vedle základního vymezení pojmů byla věnována pozornost důvodům, pro které je vedení informačních systémů ve veřejné správě tak mimořádně důležité. Části věnované kritériím pro dělení informačních systémů předchází zmínka o teoretických východiscích pro označení některých registrů za základní.

Následující část práce se zabývá právními podklady registrů, sleduje zavádění pojmů registr a informační systém do právních předpisů a zejména zmiňuje zákony, které mají pro tuto oblast zásadní význam. Stručně je popsán vývoj a střídání institucí, které měly správu informačních systémů v kompetenci. V této souvislosti je poukázáno na potřebu jednoho samostatného resortu, jakým bylo např. Ministerstvo informatiky, do jehož působnosti by oblast registrů veřejné správy (zejména těch základních) spadala. Kapitola, popisující některá z možných kritérií pro dělení registrů veřejné správy, ukazuje velké množství hledisek, ze kterých je možné toto dělení provádět. Jedním z nich je přiřazování registrů do resortů, které mají podle zvláštních zákonů jejich vedení v kompetenci. Demonstrativní výčet několika desítek registrů je rozdělen podle oblastí státní správy, jakými jsou např. doprava, finance či zdravotnictví. Jde pouze o příkladnou ukázku velkého počtu registrů, které vedou o obyvatelích či skutečnostech příslušné resorty.

Ve své stěžejní části se práce zabývá dvěma základními registry, jsou svým rozsahem a významem zásadní – katastrem nemovitostí a evidencí obyvatel.

V části věnované informačnímu systému katastru nemovitostí je zejména zdůrazněna nutnost vedení a nezastupitelná úloha tohoto typu registru, zvláště v podmínkách tržního hospodářství a rozvinutého trhu s nemovitostmi. Katastr nemovitostí kromě technických údajů o nemovitostech vede údaje o právech k nemovitostem, včetně práva vlastnického. Přesné vymezení vlastnických práv a jejich ochrana má pro vyspělou společnost 21. století zásadní význam.

Informační systém katastru nemovitostí je registrem veřejným, zmíněny jsou zásady pro poskytování údajů a přiblíženy formy, v jakých mohou být údaje poskytnuty. Podrobněji jsou popsány dvě formy poskytování údajů – Nahlížení do katastru nemovitostí a Dálkový přístup a vysvětleny rozdíly mezi oběma těmito formami, realizovanými prostřednictvím informačních technologií. V závěrečné části kapitoly je pozornost věnována institutu veřejnosti katastru

nemovitostí. Práce zde upozorňuje na některé způsoby, jakými může docházet ke zneužití osobních údajů vedených ve veřejném katastru nemovitostí.

Dalším podrobně popsaným informačním systémem je evidence obyvatel. Zdůvodněn je zásadní a nezastupitelný význam tohoto registru pro fungování státu. Zároveň je zde proveden výčet údajů, který registr vede o každém občanovi žijícím na území státu. Podrobně popsány jsou zdroje údajů pro evidenci obyvatel a způsob, jakým se údaje dostávají ke správci registru – Ministerstvu vnitra. Práce rovněž popisuje podmínky, které zákon stanoví pro poskytování údajů z evidence obyvatel. Na několika modelových příkladech popisuje situaci, kdy si tyto údaje předávají státní orgány mezi sebou.

V části práce věnované některým ostatním registrům, které využívají státní orgány při své činnosti, je popsáno několik registrů většího či menšího významu. Tato část má spíše poukázat na rozsah, v jakém jsou citlivé údaje o občanech vedeny v registrech různého typu. Vedle seznamu účastníků veřejně dostupné telefonní služby je zde okrajově zmíněn registr tak zásadní, jako je živnostenský rejstřík. Jako příklad registru spíše specializovaného uvádím na tomto místě seznam znalců a tlumočníků, vedený krajskými soudy.

Závěrečnou část práce věnuji novinkám, které se chystají nebo již byly spuštěny v oblasti ISVS. Zmiňuji v této souvislosti systém Czech POINT, který podle mého názoru zcela neplní účel, pro který byl zaveden. Přiblížena je rovněž problematika chystané nové právní úpravy ISVS, kterou by přinesly zákon o eGovernmentu a zákon o základních registrech. Nově připravované pojetí základních registrů stále čeká na zavedení, pravděpodobně až čas a zkušenost ukáže, zda je celý projekt přínosem a zda přispívá k naplňování zásad moderního eGovernemntu.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1) SMEJKAL, V. *Informační systémy veřejné správy ČR*. vyd. Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, 2003. 122 s. ISBN 80-245-0533-9
2) MATES, P. – SMEJKAL, V. *E-government v českém právu.* 1. vyd. Linde Praha, a.s., 2006. 244 s. ISBN 80-7201-614-8
3) *Státní informační a komunikační politika: e-Česko 2006 = State information and communications policy: e-Czech 2006.* Ministerstvo informatiky České republiky, 2004
4) KUBA, B. – OLIVOVÁ, K. *Katastr nemovitostí České republiky. 9. aktualizované vydání podle stavu k 1.5.2005.* Praha: Linde Praha a.s., 2005. ISBN 80-7201-545-1
5) KUBA, B. Novinky v katastru a zeměměřictví. *Právní rádce,* 24.1.2008. č. 1, s. 31
6) *Moderní katastr nemovitostí v srdci Evropy*, vyd. ČÚZK. r. 2007. (brožura)
7) KOUKAL, J. - Czech POINT: lidé chtějí hlavně výpisy trestů. *Právo*, 28.3.2008, roč. 18, č. 74, s. 8
8) ALFÖLDI ŠPERKOVÁ, M. - Velký bratr nás sleduje. *Ekonom*, 07.02.2008, č. 6, str. 22.
9) ŘIHÁK, M. Big Brother v režii vlády? Státní správa – návrh zákona nereflektuje zásady moderního e-governmentu. *Euro*, 5.5.2008. č. 19, str. 74
10) OTEVŘEL, R. Czech POINT: Novinky v informačních systémech státní správy. *IT systems,* 4. 4. 2008, roč. 10, č. 4, str. 50
11) NĚMEC, J. Úřady čekají na vznik registrů: Sdílení dat. *Profit*, 14.4.2008. roč. 19, č. 15, s. 56
12) red. Nejzajímavější projekty českého e-governmentu. *IT Systems,* 5.12.2007. roč. 9, č. 12, s. 26
13) Český úřad zeměměřický a katastrální http://www.cuzk.cz
14) Czech POINT http://www.czechpoint.cz/
15) Vláda České republiky http://www.vlada.cz/
16) Ministerstvo vnitra http://www.mvcr.cz/
17) Informační systémy veřejné správy http://www.isvs.cz/
18) návrh zákona o základních registrech
19) návrh zákona o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů a o změně některých zákonů (zákon o e-Governmentu)
20) *Sbírka zákonů*, zejm. tyto právní předpisy (v platném znění):
    - zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu,
    - zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících,

- zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČSR,
- zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství,
- zákon č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích,
- zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník,
- zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení,
- zákon č. 21/1992 Sb., o bankách,
- zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech (již zrušený),
- zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem,
- zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon),
- zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád),
- zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech,
- zákon č. 360/1992 Sb., o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků ve výstavbě,
- zákon č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech,
- zákon č. 200/1994 Sb., o zeměměřictví a o změně a doplnění některých zákonů souvisejících s jeho zavedením,
- zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů,
- zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře,
- zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech,
- zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti,
- zákon č. 272/1996 Sb., kterým se provádějí některá opatření v soustavě ústředních orgánů státní správy České republiky a kterým se mění a doplňuje zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a doplňuje zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv,
- zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon),
- zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností,
- zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech,

- zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím,
- zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů,
- zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech,
- zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů,
- zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel),
- zákon č. 154/2000 Sb., plemenářský zákon,
- zákon č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů,
- zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu,
- zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu, příjmení a o změně některých souvisejících zákonů,
- zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů (zákon o silničním provozu),
- zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy,
- nařízení vlády č. 111/2001 Sb., o porovnávání a přejímání údajů katastru nemovitostí České republiky a evidence obyvatel,
- vyhláška č. 162/2001 Sb., o poskytování údajů z katastru nemovitostí České republiky,
- zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů,
- zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon),
- zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích,
- zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích),
- zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a o omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně zákonů (zákon o integrované prevenci),
- zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje),
- vyhláška č. 164/2002 Sb., o podmínkách přístupu k informacím v informační databázi České národní banky,
- zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon),

- zákon č. 517/2002 Sb., kterým se provádějí některá opatření v soustavě ústředních orgánů státní správy a mění některé zákony,
- vyhláška č. 7/2003 Sb., o vodoprávní evidenci,
- vyhláška č. 329/2003 Sb., o informačním systému Státní veterinární správy,
- zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů,
- zákon č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních,
- zákon č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství,
- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti,
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád,
- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání,
- zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích,
- zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti,
- nařízení vlády č. 533/2005 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 469/2002 Sb., kterým se stanoví katalog prací a kvalifikační předpoklady a kterým se mění nařízení vlády o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,
- zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách,
- zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon),
- zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění,
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce,
- zákon č. 310/2006 Sb., o nakládání s některými věcmi využitelnými k ochranným a bezpečnostním účelům na území České republiky a o změně některých dalších zákonů (zákon o nakládání s bezpečnostním materiálem),
- zákon č. 342/2006 Sb., kterým se mění některé zákony související s oblastí evidence obyvatel a některé další zákony,
- vyhláška č. 415/2006 Sb., kterou se stanoví technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracovávání biometrických údajů obsažených v nosiči dat cestovního dokladu,

- zákon č. 622/2006 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2007,
- vyhláška č. 3/2007 Sb., o celostátním dopravním informačním systému,
- vyhláška č. 26/2007 Sb. (katastrální vyhláška),
- zákon č. 110/2007 Sb., o některých opatřeních v soustavě ústředních orgánů státní správy souvisejících se zrušením Ministerstva informatiky a o změně některých zákonů,
- zákon č. 181/2007 Sb., o Ústavu pro studium totalitních režimů a o změně některých zákonů,

PŘÍLOHY

↑ - ortofoto mapa (budova VŠE v Praze)

↓ - mapa s parcelními čísly

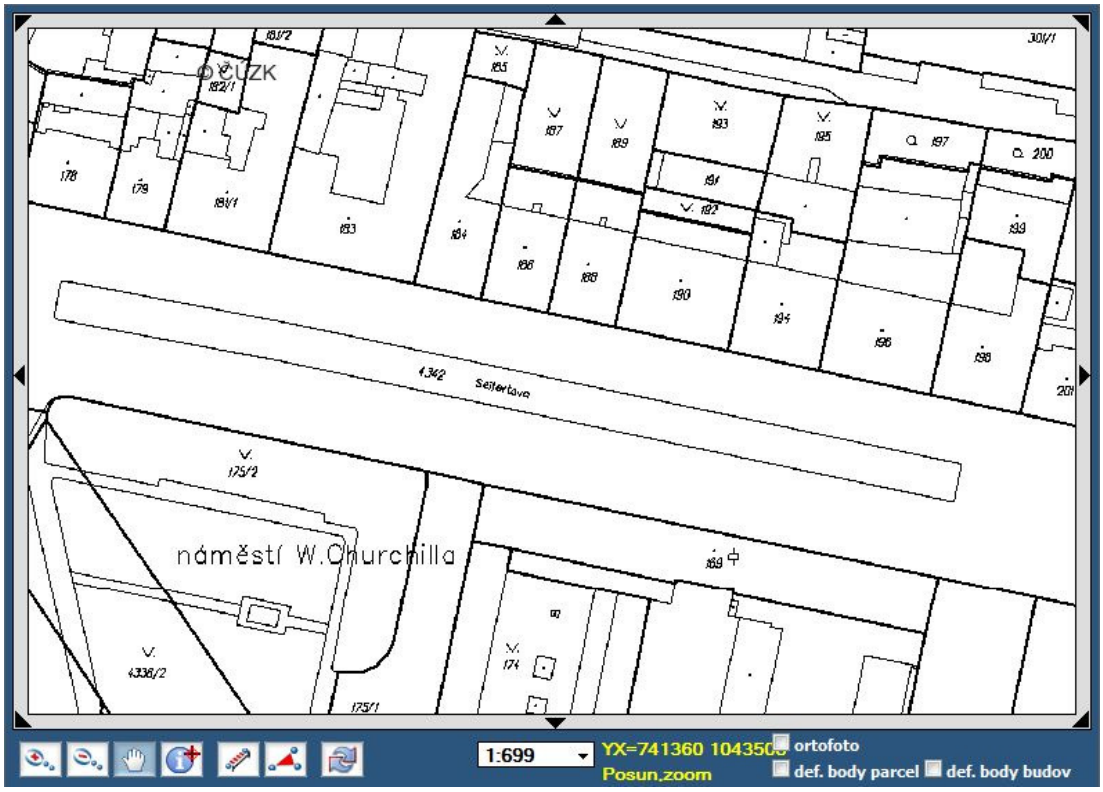

Příloha č. 1: Mapy získané z aplikace „Nahlížení do katastru nemovitostí“.

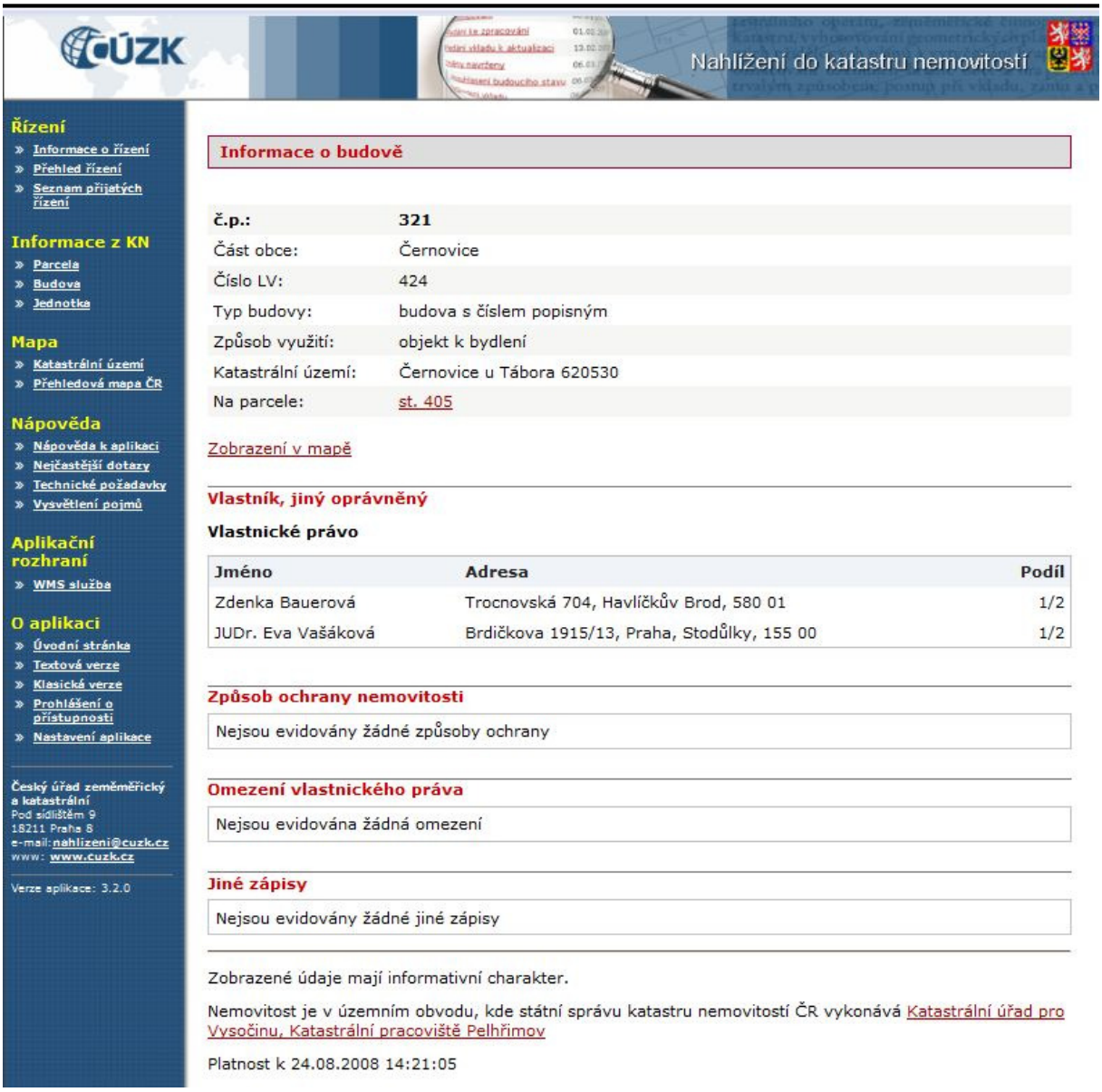

Příloha č. 2: ukázka z aplikace „Nahlížení do katastru nemovitostí“ - informace o budově.

VÝPIS Z KATASTRU NEMOVITOSTÍ

prokazující stav evidovaný k datu *11.01.2008 10:21:57*

Okres: CZ0633 Pelhřimov Obec: 547760 Černovice

Kat.území: 620530 Černovice u Tábora List vlastnictví: 424

V kat. území jsou pozemky vedeny ve dvou číselných řadách (St. = stavební parcela)

A *Vlastník, jiný oprávněný*	*Identifikátor*	*Podíl*
Vlastnické právo		
Bauerová Zdenka, Trocnovská 704, Havlíčkův Brod, 580 01 Havlíčkův Brod 1	305621/004	1/2
Vašáková Eva JUDr., Brdičkova 1915/13, Praha 13, Stodůlky, 155 00 Praha 515	535427/021	1/2

B *Nemovitosti*

Pozemky

Parcela	*Výměra[m2]*	*Druh pozemku*	*Způsob využití*	*Způsob ochrany*
St. 405	114	zastavěná plocha a nádvoří		
865/4	221	zahrada		zemědělský půdní fond

Stavby

Typ stavby / *Část obce, č. budovy*	*Způsob využití*	*Způsob ochrany*	*Na parcele*
Černovice, č.p. 321	bydlení		St. 405

B1 *Jiná práva* - Bez zápisu

C *Omezení vlastnického práva* - Bez zápisu

D *Jiné zápisy*

Typ vztahu / *Vztah pro*	*Vztah k*	
1 Změna výměr obnovou operátu		
	Parcela: St. 405	Z-1707/2004-304
	Parcela: 865/4	Z-1707/2004-304

E *Nabývací tituly a jiné podklady zápisu*

Listina

1 Smlouva o převodu nemovitosti RI 665/1976

POLVZ:6/1977 Z-3600006/1977-304

Pro: Bauerová Zdenka, Trocnovská 704, Havlíčkův Brod, 580 01 Havlíčkův Brod 1 *RČ/IČO:* 305621/004

1 Smlouva o převodu nemovitosti RI 590/1981

POLVZ:406/1982 Z-3600406/1982-304

Pro: Vašáková Eva JUDr., Brdičkova 1915/13, Praha 13, Stodůlky, 155 00 Praha 515 *RČ/IČO:* 535427/021

1 Usnesení soudu o schválení dědické dohody Okresní soud v Havlíčkově Brodě 22D-803/2003 - 57 ze dne 02.01.2004. Právní moc ke dni 03.02.2004.

Z-1707/2004-304

Pro: Bauerová Zdenka, Trocnovská 704, Havlíčkův Brod, 580 01 Havlíčkův Brod 1 *RČ/IČO:* 305621/004

F *Vztah bonitovaných půdně ekologických jednotek (BPEJ) k parcelám* - Bez zápisu

Český úřad zeměměřický a katastrální - SCD *Vyhotoveno: 11.01.2008 11:54:21*

Vyhotovil: Vyhotoveno dálkovým přístupem

Řízení PÚ: .....

Podpis, razítko:

Příloha č. 3: ukázka výpisu z katastru nemovitostí.